

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane celoletno . . . 240 K

mesečno 20

za zasled. ozemlje . . . 800

za inozemstvo . . . 600

Oglaš. za vsak mm višine

stolpca (58 mm) . . . 2 K

mal. oglaš. do 80 mm

stolpca (58 mm) . . . 1

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1

Telefon št. 73

Upravišništvo:

Sodna ulica št. 6

Telefon št. 86

Račun kr. pošt. č. urada št. 11.642.

Današnja številka obsega 8 strani in velja 2 K.

Ljubljana, 9. julija.

Ustava je nezakonjena in s tem je stopilo naše notranje državno življenje v nov stadij. Ne prikrivamo si, da bodo naslednji vidovdanske ustave nadaljevali borbo proti njej in skušali doseči, da se spremeni, kakor bi bilo njim všeč.

Ni koristno, da ostane borba okrog ustave še nadalje točka v političnem življenju, okrog katere se bo sukal velik del političnega dela. Na ta način se sila odvrača od onih nalog, ki so za procvit države prvovrstne važnosti, torej predvsem od gospodarskih, prometnih, zunanje-političnih vprašanj.

Vsekakor pa je za državo napredek, da smo prišli od boja za ustavo do borbe za revizijo ustave. Kajti sedanja je že funkcija v skupnosti, je del novega državnega organizma. In kakor življenje v skupni državi ustvarja in krepi atribute skupnosti, tak bo tudi borba za revizijo ustave, naj bo potekala tako ali malo drugače, predstavljala kos nove dobe, kos koncentracije, konstrukcije. Daj, računati morala z dejanskim stanjem in izmed strank v vseh koncih države bodo morale struje zbirati somišljenikov in zavestnikov za skupne cilje in skupna pota . . .

Boj za revizijo ustave bodo nekatere stranke razvile tudi v Sloveniji. Ne kratico jim te pravice. Treba pa jih je vendarle opozoriti, da je treba tak boj hojevati počenost in stvarno. Kolikor se je dosedaj pokazalo, se popularizira ves boj zoper sklenjeno ustavo z demagoško parolo: proč od Srbov, Slovenci sami zase! Pred narodno zgodovino se težko zadoljuje oni, ki na ta način storjajo razpoloženja, ki je le nesrečna, žalostna dedščina polpreteklega dobe.

Dalje ne more nihče zanikati, da Slovenec državnopravnih in ustavnih borb izza dobe okrog dualizma pred dobrimi petdesetimi leti skoraj ne poznamo. Naše ljudstvo se za vprašanja o ustavi ni brigalo, zato v nobeni politični panogi ni tako malo izvežbano, kakor v tej.

SLS proglašala famozne resolucije, ki jih predlagajo in sklepajo njeni pristajajo po občinskih odborih, za pravo samostojno ustavno naziranje »našega dobrega ljudstva«. Toda isto ljudstvo je na povleči iz ljubljanskega sarajevskega dogodka pred izbruhom vojne, je sklepalo deklaracijske izjave leta 1917, toda je nekaj mesecev nato sklepalo ravno tako enodušno in disciplinirano znamenite izjave zoper Trumbića in delo Jugoslovanskega odbora v antanti. In vsakokrat so proglašali te izjave kot dokaz politične samostojnosti in zrelosti ter politične miselnosti, prav tako kakor danes, ko gre za »avtonomijo nedeljive Slovenije«.

Kako blagodejno vpliva v nasprotju s tem hujšajočim demagoštvom manifest glavnega odbora demokratske stranke. Brez hujšanja in brez demagogije opozarja na žrtve in trudopolno državotvorno delo, ki ga je izvršila stranka do sprejema ustave. In za bodočnost ne obeta svojim somišljenikom zvezd z neba. Poudarja samo, da bo ostala zvesta svojim načelom in da bo tudi v bodoče vedno stranka dela, pozitivnega in sistematičnega dela.

Zadnja seja dež. vlade za Slovenijo?

Ljubljana, 9. julija. Danes popoldne se je vršila seja deželne vlade. Ker je predsednik dr. Baltić odsoten v Beogradu, je seji predsedoval podpredsednik Dobnik. Smatra se, da je bila to poslednja seja deželne vlade za Slovenijo.

POSLEBŠANJE PAŠIČEVE BOLEZNI.

Beograd, 9. julija. (Izv.) Pašičeva bolezen se je poslabšala. Zdravniki so zasledili sledove žolčnega kamna in odredili, da se mora podati takoj v Karlove Vare. Vслед tega bo po odpravi najnujnejših državnih tekočih poslov Pašić takoj odpotoval v to zdravilišče.

DR. RIBAR ODPOTOVAL V DJAKOVO

Beograd, 9. julija. (Izv.) Predsednik skupštine Ribar se je danes odpeljal v Djakovo.

Manifest dem. stranke

Beograd, 9. julija. (Izv.) Glavni odbor demokratske stranke je izdal danes ta-le proglas:

Našim prijateljem

Na historični dan 28. junija t. l. smo dovršili zgodovinsko delo. O njem dajemo svojim prijateljem v narodu sledeče poročilo:

Demokratska stranka je stopila pred narod dne 28. novembra 1920. z jasnim in odrejenim programom, iskajoč zaupanja naroda, katero porabi v prvi vrsti za to, da se zemlji z ustavo popolnoma zagotovi državno in narodno edinstvo, ki je bilo pridobljeno s tolikimi žrtvami in mukami.

Akoravno demokratska stranka ni izšla iz volitev s toliko parlamentarnim močjo, kakor bi mela nanjo pravico računati po stvarnem razpoloženju v narodu, je Demokratska stranka vsejedno uspela, da tej prvi in glavni svoji obvezi napram narodu in njim, ki so jej naklonili svoje zaupanje, popolnoma odgovarja. Vidovdanska ustava popolnoma odgovarja osnovnim postulatam, na katerih se je Demokratska stranka osnovala. Ona ustvarja eno nedeljivo jedinstveno narodno državo z enim vladarjem in eno vlado ter jednim narodnim predstavništvom. Ona osigura državljiansko svobodo, široko narodno samopravo, red v državi in napredek družbe. Ona ima pravico zavzemati časno mesto med najsvobodnejšimi ustavami na svetu. Ako jo primerjamo z zgradbo, je ta naša ustava zgradba z veliko prostora, zraka in svetlobe.

Da je dosegla Demokratska stranka ta rezultat, morala je voditi dolgo-trajno in trdovalno borbo ter doprinesiti mnoge žrtve, ki so jej bile čisto težke. Poslanci Demokratske stranke v ustavotvorni skupščini so vedeli, da se brez žrtve ne more ustvariti ničesar velikega in trajnega in da morajo biti žrtve tem večje, kolikor manjša je moč, s katero stopijo v boj.

Demokratska stranka je bila uverjena, da s katero postopanjem pogodi stvarne želje naroda in da bo za to svojo politiko našla razumevanje in odobrenje v našem političnozavednem narodu. Pred narod stopa ona danes vedrega čela in dvignjene glave, v svesti si, da je izpolnjevala svojo dolžnost.

Z ustavo je urejena *agrarna reforma*, za katero se je vodila dolga in ljuta borba. Ako bi imeli svojo večino, bi bilo agrarno vprašanje danes še drugače in vse bolj demokratično rešeno, akoravno je tudi tako, kakor je rešeno, v glavnem dobro in načelno. Zemlja je ostala onemu, ki jo obdeluje in ki jo bo tudi v bodoče obdeloval. Naš poljedelec je osvobojen na svojem domu in polju. Vse, kar ima, je njegovo in božje. V treh letih svoje nove svobode je pridobil, česar pod tujo upravo ni imel in ne bi bil nikdar imel. Svobodni kmet pa naj čuva svojo državo kot svoje največje dobro ter naj smatra demokratsko stranko kot svojega največjega prijatelja.

Kar je agrarno vprašanje za osvobodene kraje naše države, to je vojna odškodnina za Srbijo in Crno goro, ki fu je sovranski imel zaslediti. Sedaj mora storjeno škodo povrniti, odškodnina že prihaja in se bo še nadaljevala. Naša stranka se je vedno brigala za to, da se priznajo te naše pravice.

Naša država je morala preboleti mnogo težkoč in zmot, katere jej je vojna zapustila. Trebalo je največjih naporov za *zasiguranje javne varnosti, pomoč invalidom in vojnim strotam, za obnovo zemlje, otvoritev novih pomorščinskih in laktet, za nagrado prosvetnim delavcem, za zaščito fizičnega dela*. Povsod je bila inicijativa naše stranke in njenih predstavnikov važna in odločilna.

Za jugoslovansko demokracijo se sedaj odpira polje novega dela in novih uspehov. Ustava je položila samo široko osnovo. Na njej je sedaj treba dosledno in vestno nadaljevati demokratsko službo za narod. Demokratska stranka bo tudi zanj naprej najodločneje in najiskreneje branila in gradila državo in narodno jedinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev in zastopala polno politično in versko ravnopravnost vseh državljanov naše velike in močne domovine. Prva naloga dobre demokratske politike je, razvijati narodno moč do viška ter omogočiti pristop k družabnim dobrotam tudi najmanjšim in najslabotnejšim. Narod naj se razvija z delom in prosveto. Vsa deca v šole, vsi odrasli na delo!

Demokracija obsoja in preganja demagogijo, ki seje nezaupanje med kmetom in ostalo družbo. Vsi delavci so bratje in imajo pravico do spoštovanja in zaščite, kmet kakor mestni, fizični kakor umstveni. Navezani smo drug na drugega. Mesto ne more živeti brez sela, a selu bi bilo mučno brez mešta. Meščan in seljak sta koristna drug drugemu. Kdor pa je hujška drugega na drugega, hoče, da živi na račun tega spora. Demokracija je iskrena napram kmetu zato, ker je on najstariji v veliki narodni rodbini. Mi nismo imeli kmetkega zakonodajstva zato, ker nismo imeli prave demokracije.

Demokratska stranka prevzema v svoj program kmetško zakonodajstvo in ona ga bo tudi izvedla. Izpolnjeni obeti o ustavi in o povrnitvi vojne škode so za to dokaz in jamstvo.

V izvrševanju svojega programa pa bo imela Demokratska stranka samo potem dovolj uspeha, ako se bo mogla nasloniti na zavedno in dobro organizacijo in mnogobrojno demokratsko vojsko v narodu. Tudi najjačije trdnjave ne koristijo mnogo, ako jih ne branijo hrebri in organizirane čete. Tudi najboljša ustava ostane mrtva črka, ako niso za njo zavedni državljan, odločeni da jo branijo in izvršujejo.

Glavni odbor Demokratske stranke bo v najkrajšem času izdal instrukcije za definitivno organizacijo stranke po novem statutu. Že sedaj pa sporoča svojim prijateljem, da za pripravo in izgradnjo te organizacije napravijo takoj potrebne korake. Po uspehu, ki ga je Demokratska stranka dosegla z ustavo, ima vsak član stranke razloga, da se loti novega dela s pojačano energijo in večjim navdušenjem.

Naj bo vsak član in pristaša daljni sejač demokratske misli.

V Beogradu, 9. julija 1921.

GLAVNI ODBOR

jugoslovanske demokratske stranke.

POLITIČNA POGAJANJA Z ITALIJO.

Beograd, 9. julija. (Izv.) Jutri se prične pogajanja posebnih komisij za likvidacijo medsebojnih odnošajev med nami in Italijo glede državljanstva. Konzularna konvencija, ki se tiče ustanov in svobodnih državljanov v taji držav, je ostala še nerešena.

TRGOVINSKA POGAJANJA S FRANCIJO.

Beograd, 9. julija. (Izv.) Na inicijativo francoske vlade se prične v kratkem preliminarne pogajanja za trgovinsko pogodbo med našo državo in Francijo.

JAVNA TELOVADBA SOKOLA I. DANES POPOLNE NA TRGU TABOR.

Nove težkoče v pogajanjih z Italijo

Beograd, 9. julija. (Izv.) Današnja plenarna seja Italijansko - jugoslovanske delegacije za trgovinsko pogodbo je bila odgojena, ker so se pojavila nova nasprotja v vprašanju ribarstva. Nekateri koncesije, ki naj bi se dale Italiji, so se namreč ekspertom zdelo pretirane, valed česar se je celo postopaneje ustavilo, da izdelajo eksperti nov elaborat o spornih točkah.

Glede brodarstva se bodo pogajanja jutri nadaljevala. Italija je odstopila od svojega predloga po kabotaži v našem morju in je stavila mesto njega nov predlog, da se naša in italijanska parobrodarska društva združijo v kartel, ki naj bi pravzval parobrodarstva iz točki obali Jadrana. Naša delegacija je ta predlog odklonila, ker pomeni poseganje države v privatne pravice.

Italija je pristala na jugoslovanski predlog glede kočevskih in logaških krošnjarjev, da smejo trgovati v okrožju 50 km od meje.

Jugoslovanska delegacija je odklonila vse vezanje carin, valed česar bo do leta 1924. popolnoma avtonomno določala carine. Dalje je odklonila italijanski predlog, da naj se državni vežeta glede uvoznih prevojev. Pač pa je sprejela v načelu, naj se skupno ugotove posebni predmeti, katerih uvoz obe državi ne smeta omejiti ali preprečiti. Na to listo so z naše strani postavljeni vsi predmeti poljedelske produkcije, mesni izdelki in vsi proizvodi lesne industrije.

Delegacija bo jutri in popitranjem nadaljevala svoje delo.

Avstrijski kancelar o razmerju do Jugoslavije

Dunaj, 9. julija. Odsek za notranje zadeve je imel danes dopolne sejo, kjer je državni kancelar Schober, kot vodja ministrstva za zunanje zadeve predčital ekspozit, ki ugotavlja, da se odnosi Avstrije do vseh držav izredno zadovoljivo.

Kar se tiče Jugoslavije, je izjavil zvezni kancelar, smo s sočutjem prejeli vest o atentatu na regenta Aloksandra. Avstrijska vlada je izrazila svoje zadovoljstvo, da se je ta napad ponemiril. Jugoslovanska vlada je v zvezi s tem atentatom zaprosila pristojna oblasta za gotovost preiskave na avstrijskih tleh. Avstrijska vlada bo v okviru avstrijskih zakonov brez drugega storila svojo dolžnost.

Naši odnosi do Jugoslavije so povoljni in normalni. Razpravljamo

o nekaterih pritožbah zaradi gotovih dogodkov na obojestranskem obmejnem ozemlju, zlasti glede takozvane obmejnega prometa. Mi se trudimo, vsa ta vprašanja rešiti prijateljsko s tem, da vsak posamezni primer natančno preiščemo. Pri tem upamo na enako postopanje jugoslovanske vlade in računamo s tem, da bo vlada kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v predlaganem roku uredila vprašanje malega obmejnega prometa, za kar smo že dolgo prosili in kar naša prebivalstvo že nestrpno pričakuje. Sicer pa vidimo v dogodkih, ki so dali povoda za obojestranske pritožbe, le neke vrste posledice razburjenja, ki ga je povzročil koroski plebsit in s tem v zvezi politična agitacija. Upamo, da gre le za pojav, ki bo ostal brez posledic.

Pred sporazumom med Irci in Angleži

London, 9. julija. (Izv.) Vodja irskih vstajev de Valera je pristal na to, da se osebno udeleži pogajanj z angleško vlado. V političnih krogih smatrajo to za zelo razveseljiv dogodek, ki opravičuje nado, da bo prišlo med Irci in Angleži do popolnega sporazuma.

V smislu skupnega dogovora so se

sinoči ustavile vse sovražnosti na Irskem.

Med irskim prebivalstvom vlada radi nade na sporazum splošno veselje, ker so ljudje pod voletnimi srditimi boji silno trpeli. De Valera, ki se je moral dosedaj skrivati, potuje po irskih mestih in je povsod burno pozdravljen.

Castitke čl. gen. konzula ob sprejemu ustave

Ljubljana, 9. julija. Generalni konzul češkoslovanske republike g. dr. Beneš je poslal predsedniku deželne vlade za Slovenijo g. dr. Baltiću nastopno pismo: Visokopostojni gospod predsednik! Blagovolite mi dovoliti, da ob priliki sprejema ustave izročim Vam, visokopostojni gospod predsednik, najiskrenejšo čestitko svoje vlade, kakor in svojo osebno čestitko. Prepričani smo val, da bo nova ustava prispela h krasnemu razcvetu in utrjenju Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, kar si mi val kar najiskreneje želimo.

Obenem si usojam izreči svoje ogorčenje nad ostudnim napadom na osebo njega Kraljeveke Visokosti prestolonaslednika, kakor in svoje veselje, da zločinski ta napad ni imel za osebo njegove Kraljeveke Visokosti nobenih hudih posledic. Kakor dejstvo da je njegova Kraljeveke Visokosti prestolonaslednik srečno izšel iz nevarnosti, tako i krasno dovršenje ustave Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, napolni srca vaskega dobrega Slovana z vidnim veseljem.

Gospod predstojnik, visokopostojni gospod predsednik, izrazim vam neomejanega spoštovanja, s katerim beležim, popolnoma udani generalni konzul dr. Beneš i. r.

Manifestacije v Celju

Celje, 9. julija. (Izv.) Povodom zaprisege prvega slovenskega župana v Celju je meščanstvo priredilo nočoj veličastno manifestacijo. Vse mesto je bilo ves dan v zastavah, zvečer pa je začelo v pester razsvetljavi.

Ob 8. uri zvečer so zvonili raz Miklavževga hriba topiči in pred Narodnim domom se je zbrala tisočgla množica. Formiral se je veli-

Borza 9. julija

Zagreb. Danes so se izven borze napravili sledeči ključki: Dunaj nekoliko bolj čvrst 20.63, Italija slabejša 735, Praga 208.50—208.75, Berlin 208.25—208.50, London 565.50, Pariz čvrst 1216—1218, Newyork kabel blago za 153, dolar 148.25, napoleoni 506—508, Preks Bakra se še vedno vrši tihotapstvo z napoleoni za Trst in Reko.

Beograd, valuta: dolar 37.10—37.25, franki 300—302, levi 57.75—58, levi 35—35.50, marke 52.50—53.50, avstrijske krone 5.75—5.85, drahme 185—195, D. e. vize: London 141.50—142, Pariz 302—304, Zeneva 635—640, Praga 50.75—51.50, Dunaj 5.20—5.25, Berlin 50.80—51, Milan 184—184.50.

Curib. Berlin 7.875, Newyork 506, London 22.11, Pariz 47.335, Milan 28.25, Praga 7.85, Budimpešta 2.825, Bukarešta 8.80, Zagreb 385, Varšava 0.825, Dunaj 0.91, avstrijske krone 0.88.

Morala Komunistične stranke

Beograjska «Narodna Prosveta» prikaže članek o stališču in taktiki komunistov pred atentatom in po atentatu. List ugotavlja, da je komunistična stranka sestavljena iz heterogenih elementov, je sklonjena k vsestranske bolezni, na kateri boluje danes skoro ves svet.

Poleg ljudi duševno nenormalnih z veliko dozo nečloveštva in živalskih instinktov, se nahajajo v komunistični stranki sposobni ljudje, ki jih je užalila ta ali ona zakonska naredba, ki jih je žalila pravica in zakon; v komuniste so odšli kot v znak protesta proti pravič zakonu, ali kot oni to imenujejo radi nasilja in krivice človeške družbe. Duševno močnejši so podlegli fanatizmu in postali orodje v rokah teroristov.

Po atentatu pa je naenkrat padla krinka in razkrinkala moralo te stranke. Oni, ki so do včeraj smeli in ponosno z neke nadprirodne višine gledali na ta svet, ki ga je treba uničiti, ki so s silo ubijali v glavo svoje ideje masi in posameznikom, ti ljudje so se po atentatu izpremenili preko noči, zatajujejo svoje načelne programe, odklanjajo se svojih doverljajev prijateljev in somišljenikov.

S svojo strahopetno in bojazljivo gesto so dokazali po atentatu komunisti, da jih ne vodi v borbi za splošno človeško dobrobit idealizem in poštrevnost, niti želja za večno in sveto pravico in ljudsko svobodo. Dokazali so, da imajo pred očmi samo najsurovejši egoizem. Njih duše so vteletne in poselebljeni izraz najbrezobzirnejšega in najpodležjega egoizma, ki je dobil pod prvim močnejšim udarcem svojo pravo sliko strahopetstva, ki odgovarja potrebi trenutka.

Izdajajo se med seboj kot najnavadnejši zločinci, zvrčajo krivice drug na drugega, plašni, bojazljivi in zahrbtni, prijateljstva ne poznajo... Eno dobro nam je prinesel atentat, razkrinkal je do nagega žalestno moralo komunistov. Tako beograjski list...

Po svetu

— Predsednik Harding za anglosaško Unijo. Londonski «Times» objavlja članek predsednika Zedinjenih ameriških držav Hardinga, v katerem se zavzema za anglosaško-angelski sporazum. V članku pravi Harding med drugim: V razvoju civilizacije je igralo veliko in važno vlogo dejstvo, da smo se zavzemali za pravno idejo, ki naj tvori temelj svobodni trgovini vseh narodov, ki govore angleško. Slajni uspehi tega dela v preteklosti naj bodo opomin za nadaljevanje v bodočnosti. Naše skupno delo mora doseči svoj skupni cilj šele takrat, ko dosežemo popoln sporazum med narodi, ki govorijo naš skupni jezik.

— Ljening dal aretirati Trockega? Poročila iz Varšave govore, da je prišlo v vodstvu komunistične stranke do popolnega razkola. Ker se skrajna levica ni vdala sklepu sovjeta, ampak je prešla z revolucije, je dal baše Ljening aretirati nekaj voditeljev skrajne levice, med njimi tudi Trockega. Obenem je izdal Ljening najhujše varnostne naredbe, da prepreči vsak poskus od strani komunistov - ekstremistov. Varšavska poročila še niso potrjena in so tudi malo verjetna, a gotovo je, da prihaja v sovjetsko vladno do vse večjih nasprotij med umerjenci in ekstremisti.

— Brezposečnost v Milanu. Iz uradno objavljenih statistik je razvidno, da je znašalo število brezposelnih v Milanu dne 1. julija 21.588, dne 1. maja 8218 in dne 1. junija 14.349.

— Vprašanje luke Tanger. Po londonskih poročilih je prišlo med Francijo in Anglijo do neprijetnega spora, radi vprašanja luke Tanger v Maroku. «Times» poroča, da angleška vlada nikakor ne more odstopiti od svojega stališča, ki ga zastopa v tem vprašanju

se dolgo časa, namreč da mora ostati mesto Tanger s svojo lukso pod suvereniteto maroškega sultana. Francoska pa ni vpoštevala tega angleškega stališča, temveč je prisilila maroškega sultana, da ji je izročil upravo nad lukso Tanger, kar znači isto, kakor da je Francija proglasila Tanger za svojo kolonijo. Zato angleška vlada zastopa stališče Španije in brani suverenost maroškega sultana.

— Angleško - irska pogajanja. Reuterjev urad objavlja odgovor Devalera Lloyd Georgeu. Po njem so pristali Devalerovi pripravljeni sestati se z Lloyd Georgejem, da se posvetujejo z njim o podlagah konference.

— Premirje na Irskem. Reuterjev urad poroča, da se je sklenil dogovor, po katerem se ustavi sovražnost na Irskem v ponedeljek popoldne.

— Spor med Zedinjenimi državami in Mehiko. Zedinjene države severnoameriške so se odločile na brodomo demonstracijo proti Mehiki pred Tampicom in so odposlale v to lukso oklopno križarko Cleveland in topovski brod Sacramento, da ščitita interese ameriških državljanov. V Tampicu so namreč petrolejske družbe zaradi visoke izvozne carine odpuštile nad 10.000 delavcev, mehiški guverner pa je družbam, ki so v ameriških rokah, zapovedal, da morajo odpuščenim delavcem izplačevati mezde neskrajano še tri mesece. Zaradi odklonitve te zahteve je prišlo do nemirov proti Amerikancem, katere hoče sedaj ameriška vlada na ta način zaščititi.

Politične beleške

— Klerikalni patriotizem. Prekmurski poslanec Klekl je vložil na ministrski prosveti interpelacijo, v kateri zahteva pojasnila, kako je mogla ljubljanska deželna vlada prepovedati na šolah v Prekmurju uporabo dosedanjega katekizma in kako more gospod minister prosvete opravičiti tak napad na sveto vero in cerkev od strani ljubljanske vlade. — Na to interpelacijo klerikalnega poslanca Klekla odgovarja minister prosvete Svetozar Pribičević, ki pravi, da si je dal predložiti katekizem, proti katerega odstranitvi iz šol protestira župnik Klekl. Ko je pregledal ta katekizem, se je začudil, kako se je mogel dobiti jugoslovanski poslanec, ki je vložil tako interpelacijo. Katekizem je še iz madžarskih časov, izdala ga je neko madžarsko bojno društvo za madžarizacijo Slovencev, pisan je v madžarskem pravopisu, a vrbu vsega ima tudi izrazito politične tendence proti naši državi. Proslavlja krono sv. Stefana, govori o ogrskih kraljih, pomenih svetnika Stefana, je sploh napisan kot vse šolske knjige, ki so služile potujočim ciljem. Ministrstvo prosvete poudarja, da je bila dolžnost ljubljanske vlade vroči iz narodnih šol madžarsko učno knjižico; še več, vlada bi morala sploh zapleniti tako knjižico. — Odgovor ministra Pribičevića na klerikalno interpelacijo je lepa ilustracija, kako zbirajo klerikalci »dokazni material« za kulturni boj proti svobodni svete cerkve in vere v Jugoslaviji. Obenem pa nudi interpelacija g. Klekla neizpodbiten dokaz, da skrivajo klerikalci pod verskim plaščem le prečesto protinacionalne in protidržavne interese, kakor je bilo to s Kleklovim katekizmom.

— Velika razočaranja napovedujeta «Slovenec» in «Novi čas» v preiskavi proti atentatorjem. Namera teh klerikalnih razočaranj je jasna. Ze dejstvo samo, kako zavito in oprežno so poročali klerikalci o atentatu, je dokaz, da jim je vsa zadeva neprimerno manj pri srcu nego svojičasti vidovdanski atentat v Sarajevu. Takrat je «Slovenec» poročal o atentatu pač drugače; koliko je plakal in povzdigoval oči nad nesrečo «slovenskega cesarja». Danes so žasi seveda drugi in kmalu bo «Slovenec» prišel z novo senzacija, da so atentat prizorili demokrati, če že ne sam Pašić, samo da bi opravičili — obznanje...

K slabim uspehom v šolah

Naše srednje šole so razposlale te dni spričevala svojim učencem in objavljajo pregledne učnih uspehov. Ob tej priliki se mnogo govori in piše o slabih učnih uspehih na srednjih šolah. Odstotek dijakov, ki so dobili drugi red v napredku, je zelo visok. Dasi v splošnem prihajajo silna poročila iz vseh delov države, vendar je opazovati med posameznimi zavodi znatne razlike.

Kje tiče vzroki tega učnega nazadovanja, o tem še do danes nimamo nikakega koščičaj zanesljivega in izčrpnega pojasnila. V tem oziru nam stvar razlaga vsako po svojem osebnim mnenju, ki dostikrat ni popolnoma identično z objektivnostjo, marveč je več ali manj izraz apriornih predsodkov. Zato je zelo želeli, da stvarna anketa, ki jo baje namerava skieniti prosvetna oblast, poda popolno jasnost, da se more potem na podlagi rezultatov objektivnega razglabljanja pravih vzrokov ustvariti temelj sanaciji. Priставiti pa moramo, da se nam zdi vsa posel preiskavanja silno težaven in da moramo pričakovati pravega uspeha le, ako bo delo zasnovano res dobro, s primernim praktičnim usposobljenjem.

Da bi kratkoma bili študentje v naši dobi same lenobe, razbojnik in razuzdanci, ki jim vse drugo preje hodi na misel nego učenje, se nam, pavšalno vzeto, ne zdi verjetno. Ne dvomno je sicer, da je vojna doba zapustila silne učneke na učni mladi, toda vsega neuspeha se vendar ne more staviti le na rovaš temu defektu. Vemo namreč, da je šolski pouk v vojni dobi silno trpel s pedagoške strani. Saj je imela ljudska šola, zlasti po mestih, dostikrat komaj polovico ali tretjino predvojnih šolskih ur, in pomankljivo znanje je ostalo kot neljubna dedščina še ves čas v srednji šoli. Ta manco so lahko nadomestili le oni učenci, ki so imeli izobražena starša, da so jih posebej naučili, dočim je pri delavskem otroku ostala vzgoja v tej kritični dobi še posebno prepuščena le sama sebi.

Dalje so se na srednjih šolah v teh zadnjih letih profesorji tako pogostoma menjavali, kakor malokdaj poprej. Saj so razredi, ki so v enem letu celo po trikrat spremenili profesorja posamezne stroke. Splošna je pritožba, da srednješolci silno slabo pišejo slovensko. To pa je zelo naravno, kajti dijake knjižnice so bile dolga leta zaprte; še sedaj na so silno pomanjkljive, ker je

za ugotavlja, da so tudi Srbi prod našli ustavi, in navaža kot dokaz pisanje zemljoradniškega lista «Selo», ki je v resnici priobčilo članek proti ustavi. «Straža» pa ne pove, da je urednik tega lista znani Komadinski, proti kateremu vlada v stranki veliko nerazpoloženje, ker je ravno ta Komadinski vnesel v stranko boljše ideje in notranje spore, ki so doveli do raskola v stranki. Komadinski je ostal v stranki na površju podprt od raznih tajnih elementov, ki nimajo z zemljoradničtvom prav nobenih zvez. Ako citira «Straža» «Selo» kot glasilo srbskega naroda, to je ravno tako kot bi mi rekli, da je «Straža» glasnik javnega mnjenja v Sloveniji.

— Dobro znamenje. Iz Sarajeva poročajo: Urednik znanega velikosrbskega hujakaškega lista «Srbska Zora» Cokorilo je izdajanje svojega lista prenehal v Beograd, ker mu je v zadnjem času nakladi tako padla, da je imel velike izgube.

— Napad na Kerubina Segvića. V Splitu se je mudil te dni zajedničkarski poslanec Kerubin Segvić, ki je priredil v Splitski okolici več sestankov, na katerih je hujkal na svoj znani demagoški način proti ustavi. Ko so ga spoznali v Splitu omladinci, so ga obmetali z grlimi jajci. Kerubin Segvić je pobegnil na parobrod in se odpeljal iz Splita.

— Sestanek Pašića, Beneša in Take Jonescua na Češkem. Iz čeških političnih krogov prihaja poročilo, da prispeja v kratkem v Marijine Lazne naš ministrski predsednik Nikola Pašić in romunski minister vnanjih zadev Take Jonescu, kjer se sestaneta s češkovaskega vnanjim ministrom dr. Benešem. Konferenca v Marijinih Laznih bo dovedla do intimitetnih odnosov med Romunijo in malo antanto. Romunija je z Jugoslavijo in Češkoslovaško pač bila vezana s posebno vojaško konvencijo, ni pa bila v zvezi z malo antanto kot tako. Na sestanku v Marijinih Laznih se bo razpravljalo tudi o posebnem položaju Češkoslovaške na pram Madžarski. Upati je, da se poravnajo nasprotstva, ki obstoje z ene strani med Jugoslavijo in Romunijo, z druge strani med Jugoslavijo in Madžarsko. Razprave ministrov bodo intimnega značaja.

— «Edinost» o novi laški vladi. V uvodnem članku izvaja «Edinost» svoje nazore glede Bonomijske vlade sledeče: Dasi je v začetku vse italijansko časopisje nastopalo proti Bonomiju, se je pokazal čez noč preokret. Vse se je sprijaznilo z Bonomijem in pričeli so ga podpirati tudi socialisti. Stališče socialistov je jasno. Še vedno so v vročem boju s fašisti in boj morajo končati, če jih podpre vlada. Nemogoče jim je sicer vstopiti naravnost v vladno, toda za nje zastopuje končno, če s podporo vlade dosežejo varstvo pred nasilji fašistov, kakor jim ga zakon jamči. In iz te kalkulacije socialistov ter iz očitnih volje ljudske stranke, da se gre skupno s socialisti, je nastala Bonomijska vlada. — Za Slovence ne prinaša Bonomi nobene novosti. Dasi so pod Giolittijem trpeli, kakor še nikoli, se tudi nove vlade ne morejo veseliti. «Ministrstvo za odredene kraje», glavni krivec vsega preganjanja, tudi že razglasi, da bo delo, ki ga je s trdnimi rokami pričelo, krepko nadaljevalo in da je dano jamstvo, da bo uspešno izvršeno. Zato bodo Jugoslovenci izrekli Bonomiju ravno tako svojo nezaupnico, kakor so izrekli v parlamentu Giolittiju in ljudstvo in poslanec bodo vlado, ki hoče Giolittijevo delo «krepko nadaljevati», z vso silo pobijati.

— Bonomi, novi italijanski ministrski predsednik, je izdal na vse prefekte okrožnico, v kateri jih pozivlja, da skrbje za red v deželi. V Julijsko Benečijo ni prišla nobena teh okrožnic. Pač pa je poslal minister odrešenih krajev brzojav, v katerem zagotavlja, da obvelja še v naprej star kurva, to se pravi: za Jugoslovane je pisan samo en zakon: nasilje.

premalo denarnih virov, da bi se spopolnile, na drugi strani pa roditelji vzpiro proletariziranja inteligence a-ma-jo sredstev, da bi učenec doma nadomestil potrebno čtivo. Istotako trpi zemljepisnozgodovinski pouk vsled pomanjkanja primernih sredstev; ni knjig, zemljevidov in slik, s katerimi bi bilo mogoče napraviti pouk dovolj nazornim.

In tako dalje; v vsakem predmetu so defekti tudi s pedagoške strani. Da bi bili dijaki bolj pokvarjeni ko nekdanj, se v splošnem prav gotovo ne more trditi; dijaški samomorji, sporadični «kroki», politiziranje itd., vse to se je pred vojno tudi vršilo in zdaj se ne dogaja v bistveno večji meri.

Naposled je uspehi odvisen tudi od — merila, s katerim ga je meriti. Ako stavi profesor kljub vsem stvarnim pedagoškim oviram isto merilo na dijakovo znanje, bo nedvomno število nesposobnih večje, nego ako upošteva neenormalno stanje. Ker se nekateri gospodje ozirajo v večji, drugi v manjši meri na te okoliščine, imamo dostikrat med posameznimi razredi ali posameznimi zavodi nenormalno velike razlike v napredku, kakor je razvidno že iz časovanih poročil.

Obrambni vestnik

POTREBA OBRAMBNEGA DELA.

Govori in piše se o obrambnem delu še dokaj, toda onega zanimanja, ki bi ga morala javnost kazati za spojinjevanje našega obrambnega delovanja, v javnosti zelo pogrešamo. Da, zdi se nam celo, da rapidno ponehne ono navdušenje v narodu, ki je v polpreteklosti mogočno valovalo v vseh plasteh naroda.

Eno najvažnejših pozicij v obrambnem delu zavzema še vedno «Družba sv. Cirila in Metoda». Iz gotovih razlogov se ne moremo spuščati pri tej priliki v podrobno razpravo družbinega dela, le toliko poudarjamo, da je dosegla Družba v finančelnih žrtvah pri svojem obrambnem delu svoj maksimum 200.000 kron mesečno. Ogronna vsota je to, oziroma pretresujoč glas, ki mora zadeti še ob tako gluho uho, ki mora ganiti še tako zakrknjeno srce. Kaj pomaga vse politiziranje, vse kričanje in stokanje po osvoboditvi neodrešenih, če pa mečete puške v koruzo, zapuščate mejdan narodne obrane, ter skrivate svoje glave za papirnate resolucije in izjave. V delu in poštrevnosti je zmaga in oteje. V tihem, smotrenem intenzivnem prosvetnem delu med onimi malimi, ki so naše upanje, ki so seme našemu rodu v sužnosti, v tem leži upanje v vstajenje in odrešenje vsega naroda. Vzgojiti jih je treba v narodni ljubezni, vlti jim je treba v dušo trdno vero v se in svojo Majko in njih duše je treba razpaliti z gorečim upanjem na končno zmago. Kdo zmoro to delo? Samo narodna prosveta pod okriljem malke «Družbe».

Pozivamo vse podružnice, da se vendar že zganejo in začno s pozitivnim delom. Da ne bomo delali krivice, moramo poudariti, da je precej čistih izjem; nekateri podružnice so bile izvanredno pridne in poštrevne, toda pripomniti moramo takoli, da jih je takih le 9 % vseh podružnic. Kaj dela ostalih 91 %? Družba čaka...

Olede podružničnih prireditve svetujemo, da se uvedejo le male vstopnine, da se kar mogoče veliko ljudi udeleži prireditve; glavni dohodki pa naj se iščejo iz prodaje predmetov (kakor: pišči, jedi, cvetki, razglednice itd.) in iz prostovoljnih darov. — Druga leta je skoraj polovica podružnic do tega časa izvršila že svoje prireditve, letos pa so prav redke izjeme, ki so priredile kako akcijo «Družbi» v korist. Zganite se! Družba čaka!...

ZBIRAJTE ZNAMKE.

Vedno večji so izdatki, ki jih mora nositi Jugoslovanska Matica, zato bi morali postati tudi vedno večji njeni dohodki. Če ne vzdržimo te progresije, potem propade naše Primorje in naša Koroska, potem smo narod brez bodočnosti.

Za časa preobrata in tudi pozneje je bilo izdanih kopa znamk, za katere plačujejo ljubitelji že danes visoke cene. V zaprašenih kotih leže Vam te znamke, ki Vam niso v drugo kot v spodnik. Zberite te in pošljite jih Jugoslovanski Matici! Brezrazlično je, kake so te znamke, samo da so neposkodovane in služile bodo svojem namenu.

Brez žrtve Vam je dana možnost, da pomagate preganjanju, zato bi se čudili, če bi ostal naš oklic brez odmeva. Samo malo dela pričakujemo od Vas in zato upamo, da boste izvršili svojo dolžnost in priskočili na pomoč neodrešenim.

Tudi majhen dar stori svojo dolžnost in zato ne omalovažite našega klica! Se boljše delo pa izvršite, če vplivate na svoje otroke, da oni zbirajo znamke za Jugoslovansko Matico, ker tako ste pomagali dvojno, smotno in moralno, ko ste pridobili mladino za obrambno delo. Zbirajte znamke!

Opuščen nabiralniški Družbe sv. Cirila in Metoda. Prihiti je treba, da je le zelo malo nabiralnikov zopet pričelo delovati. Dosedaj je še mogoče veljal izgovor, da nabiralniki niso bili toliko prirejani za papir, kot za kovan drobiž. Sedaj ta izgovor odpade. Dobili smo kovane pare in nabiralniki lahko zopet stopijo v akcijo. Ali koliko jih je zapuščenih in nikogar ni, ki bi očistil nabiralnik prahu, ga vzel v roko in šel z njim okrog gostov. Obračamo se do vseh podružnic Cirila in Metoda in do vseh prijateljev naše preproste šolske družbe, da bi vpoštevali važnost družbinih nabiralnikov in o vsaki priliki skrbeli, da izvršujejo svojo dolžnost. Nabiralniki naj se nahajajo po vseh naših gostilnah, kavarnah, pisarnah, prodajalnah. Vsak najmanjši novic, ki pade vanje, pripomore Družbi sv. Cirila in Metoda, da bo mogla reševati našo dečo v tujini.

Za Korosko zbirajo Nemci z veliko marljivostjo čezce. V pozivu pravijo, da je treba — ljudstvu, ki se je pri plebsitu izreklo «Avstrijo, še voč nemških šol. Šole nam ohranijo to ozemlje za vedno, tako pravijo v tem pozivu. Iz sovražnega tabora smo torej zopet opozorjeni na silno važnost šolstva. To naj bo memento onim, ki mislijo, da šolska družba sv. Cirila in Metoda ni več potrebna.

Beograjski krajeval odbor Jugoslov. Matic je začel delovati. Šaja se vsak četrtak ob 18. uri v II. beograjske gimnazije v Poankarski ulici (Blagajnik Dušan Pudja, Jadranska banka). Beograjske Slovenke in Slovenci, udeležite se teh sestankov, pomagajte delati!

Prosveta

— Delo na ljudskošolskem zakonik. Ministrstvu za prosveto zboruje te dni oja anketa, ki jo je imenoval višji prosvetni svet, da pregleda načrt o novem ljudskošolskem zakonu, izdelanem od zastopnikov našega učiteljstva iz cele kraljevine. Prvi siji je prisostvoval tudi minister prosvete Svetozar Pribičević, ki je izrazil željo, naj anketa kolikor mogoče hitro izvrši svoje delo, da bo mogel parlamentu čimprej predložiti ljudskošolski zakon, kot enega izmed glavnih državnih osnovnih zakonov. Minister je poudarjal, da stoji vlada na stališču, da je dolžnost državne uprave prevzeti vzdrževanje ljudskega šolstva. Anketa naj ima pri izdelovanju končne zakonske predloge to načelno stališče vlade pred očmi.

— Razpis umetniških nagrad. Lani je ministrstvo prosvete razpisalo nagrade za najboljši jugoslovanski roman, za dramo, za opero in komorno kompozicijo. Rok za vlaganje konkurenčnih del je potekel 1. t. m. Sedaj je ministrstvo prosvete sestavilo umetniško razsodišče, v katero so imenovani kot predsednik Bogdan Popović, vseučilišni profesor v Beogradu; kot glavni tajnik pesnik Sima Pandurović, referent umetniškega oddeljenja ministrstva prosvete; v sekcijo za oceno romana so imenovani: Marko Car, inšpektor umetniškega oddeljenja v Beogradu; dr. Ivan Prijatelj, vseučilišni profesor v Ljubljani; Julije Benešić, inšpektor zagrebške gledališča; v sekciji za oceno drame: Milan Predić, ravnatelj drame v Beogradu; dr. Branko Gavella, režiser v Zagrebu in Pavel Golja, ravnatelj drame v Ljubljani; v sekciji za opero so: Stanislav Binički, ravnatelj opere v Beogradu; Blagoje Bera, skladatelj v Zagrebu; dr. Gojmir Kersa, vseučilišni profesor v Ljubljani; v sekciji za komorno in vokalno instrumentalno kompozicijo: dr. Artur Schneider, vseučilišni profesor v Zagrebu; Matej Hubad, ravnatelj konzervatorija v Ljubljani in Cveto Manojlović, ravnatelj Glasbene šole v Subotici. — Vsa konkurenčna dela se predložijo sekcijam v presojo.

— Ansambli mariborskega gledališča za prihodnjo sezono je že skoro v celoti angažiran. Med angažirani je nekaj dobrih novih moči, starejši člani pa večinoma odpotujejo iz Maribora.

Socialna Matica društva «Ljudski odra» v Trstu. V Trstu se je osnovala socialna Matica pod okriljem društva «Ljudski odra». V jedru je to takozvani «višji kulturni svet», ki je leta 1919. izdal tednik «Nlivo», ki pa je pozneje prenehala izhajati. Socialna Matica je izdala oklic, v katerem objavlja, da izda od novem letu 1922. troje knjig leposlovne in znanstvene vsebine. Obenem vabi kulturne delavce k sodelovanju. Članarina za nameravane publikacije (katere bodo, ni povedano) znaša 10 lir za vse tri knjige. Naročnina se pobira do konca avgusta t. l. in naj se pošilja na naslov: M. Lorko, Trst, Gatterer 36. Pojasnila daje on v imenu «Socialne Matice Ljudskega odra».

Sokolski vestnik

Sokol II. v Ljubljani se udeležijo javne telovadbe Sokola I. korporativno z godbo. Zbramo se v nedeljo dne 10. t. m. ob pol 3. uri popoldne na realni, odhod točno ob 3. — Bratje, udeležba, dolžnost! Zupa Ljubljane I opozarja bratska društva ljubljanskega okrožja na javno telovadbo Sokola I, ki se vrši jutri, dne 10. t. m. Zbirališče ob pol 3. popoldne na realni, odhod ob 3. — Predsedstvo.

Zupni zlet župe Ljubljana I se vrši v Ljubljani dne 31. julija 1921. Bratska društva, ki se udeležijo tega zleta, naj vpolane prijavnice čimprej izpolnijo in vrnejo tajništvu Sokola II v Ljubljani.

Sokol I v Ljubljani priredi danes svojo veliko javno prireditev na svojem novem letnem telovadišču Tabor. Dopoldne javne skušnje, popoldne javni nastop in potem koncert.

Naše šole

Na državnem ženskem učiteljskem v Ljubljani se je vršila matura pod predsedstvom višjega šolskega nadzornika Josipa Westra od 1. do 6. julija. Od 53 prijavljenih kandidatov boste ponavljali izpit čez eno leto 2, čez dva meseca 4 gojenke, 17 je odličnjakinja. Odliko so dobile: Blizjak Marija, Brandstetter Marija, Cirman Ana, Dolenc Polka, Gradšar Marija, Hočvar Režika, Kunc Iva, Kunstl Erna, Lobe Tončka, Ložar Marija, Perme Jožica, Rakovec Iva, Rus Lojzka, Škerjanec Lea, Šorli Milka, Urh Mira in Valenčič Milica. Aprobirano so bile sledeče kandidatke: Dežman Jelica, Dolničar Zora, Faganel Leopoldina, Frank Majda, Gorazd Maša, Hočvar Irena, Horvat Staša, Hrovat Valči, Jesih Ivana, Kalan Ludovika, Lovšin Francka, Perko Marija, Pipan Justina, Pivk Francka, Podboj Anka, Rozina Milena, Rupnik Bogdana, Uhlir Mačenka, Vrhovec Siha, Zagar Mariča. Hospitantke in privatistke so vse prestale zrelostni izpit: Artel Marija, Klovor Sonja, Kunstler Eluša, Podboj Eliza, Podboj Draga, Zimec Berta, Bizovičar Leopoldina, Trefalt Nida, Hitzl Ana in Smole Franciška.

Na trgovsko-nadaljevalni šoli, ki je obvezna za vse trgovske in obrtniške vajence, je bilo 63 učenecv in učenk. Uspehi: 9 odličnikov, 45 sposobnih, 9 nesposobnih.

Opomordci nãz rãdnã turist PAVL STAN
ver. kã le napãsal pãroãã napãvedeno dãlãã

lzdaja Tiskovna zadruga cenene po-
natise starejših naših pisateljev v
zbirki »Prosveti in zabavi«. Do sedaj
so izšle Igo Kaševa, Dalmatin-
ske povesti (12 kron) ter Jo-
Staretova Lisjakova hči (16
kron). Naroča se pri Tiskovni zadrugi
v Ljubljani.

Frank Heller: Blagajna velikega vojvode

Roman.

Iz ulice se je čulo zamolklo bučenje šopoldanskega cestnega življenja Londona. Naenkrat so začeli zvoniti zvonovi bližnje cerkve, takrat pa je gospod Isaacs vstal in rekel:

«Vrag naj vas vzame gospod profesor. Mislim, da ste res našli zlato jajce, kot ste malo prej rekli. Mogoče se bom radi tega, kar storim, še kesal, toda za danes zaupam na vašo prepredenost. Na vsak način pa naredim največjo kupčijo v svojem življenju.»

«Samo za sedaj gospod Isaacs», je rekel hitro Collin, kajti počasi in pozneje napraviva še veliko boljše in veliko večje kupčije.»

Gospod Isaacs je odvrnil hladno: «Ako naju že pri ti kupčiji ne vzame oba skupaj vrag. Vse detajle in malenkosti preštudirava po končanih volitvah. Kakor veste se vrše jutri volitve. Obljubljam vam pa že danes, da vam onega dne, ko mi predložite natančen načrt, izplačam brez vsega 1 milijon 750 tisoč funtov.»

«En milijon sedemstoštirideset tisoč funtov», je popravil Collin. Po-
zabili ste na moj prispevek.»

Bogati bankir se je od srca smejal, stari in sivi profesor pa je odšel počasi s sklonjeno glavom in trudnimi koraki skozi vrata...

III. POGLAVJE

pripelje čitatelja v Pariz, kjer spozna mlado in tajinstveno damo.

Bilo je četrtega marca 1910; okoli pol sedmih zvečer se je vlegla nad Pariz nežna in prozorna megla. Deževnim dnevom, poplavam reke Seine so sledili jasni solnčni dnevi, ki so obsipali in objemali Pariz ves dan z valovi solnčnih žarkov in opojne toplote; večeri so pa bili navadno hladni in megleni.

Na bulvarih je vrvel veliki promet svojo pot neprenehoma naprej. Luči iz svetilk avtomobilov se so križale kot niti prepletene v pestrem orijentalnem tepihu, sestavljale in spajale se so za trenutek, nato pa zopet raztrgale. Avtobusi se so pomikali hrupno in nerodno po ulicah, tu in tam se je pojavila kaka kočija v počasnem pogrebnem taktu. Obraz zaspanega kučarja pod belo deževno kapo, je bil rudeč in nabuhel, konj pa je kimal trudno in zaspano z glavo. Hripavo kričanje prodajalcev novin pa je presegalo ves ta hrup, celo ropotanje in drdranje avtobusov: «La Presse, un sou «la Presse»»

Začeli so zapirati prodajalne, po po hišah so zdaj zablesteli električne reklame, ugasnile in se zopet zasvetile v vedno se ponavljajočih modro-belo-rdečih lučih. Pred kavarnami so kljub precej hladnemu večeru sedeli bulvarski pohajalci pred čašo absinta ali vermuta.

Na terasi pred Cafe de la Paix je sedel za mizo mlad in eleganten gospod star kakih 34 ali 35 let in srkal mirno svoj absint. Njegov obraz je bil odkritosrčen in prijeten, imel je male temne brke in pametne črne oči. Težko bi bilo pogoditi kaj je; ali je Francoz ali kaj drugega. Tega ne bi mogel pogoditi niti natakar, ki je spregovoril z njim tutec par besed v popolnoma pravilni francoščini. Iz te pravilne francoščine, kakor tudi po obrazu, bi vsak sodil, da je mladi gospod Francoz. Toda po njegovi obleki in po kupu angleških časopisov, večinoma borznih, ki so ležali na njegovi mizi, bi človek sodil, da je Anglež.

Sedel je naslonjen v pleteni naslonjač. Njegova miza je bila v prvi vrsti ob pločniku. Vse druge mize v prvi vrsti so bile prazne. Zdaj se je zaletel kdo ob njega, ali on se ni menil za take malenkosti, neprenehoma se je smehljaj, a njegov obraz je izražal veselo samozadovoljstvo, posebno ako je vzel v roke ta ali oni list in ga s kratkimi pogledi pregledal. Kdor bi ga delj časa opazoval, mislil bi, da sanja in to prav posebno prijetne sanje.

Toda bilo je usojeno, da te sanje končajo nenadoma in nepričakovano.

Svetlo rdeče pobarvan avtomobil je zavil hitro okoli ogla Rue Auber. Avtomobil je vozil in zavil s tako naglico, da se je naglil precej nalevo stran in to ravno proti terasi Cafe de la Paix. Še predno se je popolnoma ustavil, odprla so se z veliko naglico vrata in iz avtomobila je skočil nekdo, zavil v velik in dolg plašč. Zaloputnil je z vso naglico vrata in rdeči avtomobil, ki se ni hotel niti ustaviti, ampak samo malo zmanjšati svojo brzino, je naenkrat zavil proti Boulevardu des Capucines, kjer bi skoraj trčil ob neko kočijo in izginil s svojo prejšnjo divjo brzino v smeri proti Place de l'Opera. Za njim je gledal samo kočijaž in ga preklinjal.

Ves ta dogodek je trajal svojih 30 sekund.

Mladi mož, ki je iz naslonjača s pol zaprtimi očmi opazoval ves ta dogodek, se je naenkrat dvignil. Kar je videl dosedaj je bil navaden prizor, ki se dogaja vsak trenutek na pariških bulvarjih, kar pa je sledilo, ga je prebudilo iz njegove zamišljenosti in izvalo njegovo pozornost, je bilo nekaj nerazumljivega.

Še predno je mogel dospeti rdeči avtomobil na Place de l'Opera, je oseba, ki je skočila malo prej iz njega, naredila par hitrih korakov — boljše rečeno skokov čez pločnik, hitela proti mizi, kjer je sedel mladi gospod s črnimi brkami in brez vprašanja in obotavljanja sedla za mizo. V istem trenutku čutil je mladi mož na svojem ramenu malo roko, a ob svojem desnem ušesu občutil je gorak in spehan dih. Začudil se je, ko je slišal naenkrat kratko in pretrgano šepetanje:

«Rešite me gospod, ako ste kavalir. Zasledovali so me v mojem avtomobilu, mogoče se mi je posrečilo, da sem jih preslepila. Bodite popolnoma mirni, govorite z menoj, kot da sediva že dalje časa skupaj v družbi, govorite z menoj, kot da sem vaša prijateljica... ah vidite gospod so že tu.»

Tudi ta prizor je trajal komaj pol minute. Utihi je nežni glas, mala roka je stisnila njegovo ramo, da je čutil popolnoma dobro vse njene nervozne prste, dihanje neznane dame pa je bilo vedno bolj vroče in spehanije. Pogledal je v smeri, kamor je obrnila tudi ona svoj obraz prekrit z gostim pajčolanom in zagledal je kako se je pojavil izza ogla velik črn avtomobil s tihim skoro nečujnim motorjem. Par trenutkov, ki so se pa zdeli mlademu gospodu neskončno dolgi, je bilo videti, da se bo avtomobil ustavil; njegove bele svetilke so blestale, mizro in skoro grozeče. Tudi ta avtomobil je zavil proti Boulevardu des Capucines, potem pa je z največjo naglico vozil proti Place de l'Opera, od koder se je naenkrat zaslišalo hripavo žvižganje svetlordečega avtomobila. Mladi gospod je mislil, da se je moral črni avtomobil radi kakega prometnega zastaja neke ustaviti in da se je posrečil na ta način načrt njegove neznanke. Nehote se je globoko oddahnil in obrnil k svoji neznanki, da bi ji čestital.

Obrnil se je ravno v pravem času, kajti roka raz njegovo ramo je omahnila, glava je klonila in v trenutku, ko je izginil črni avtomobil, se je neznanka onesvestila.

Mladi gospod jo je prijel in objel okoli pasu in dvignil pajčolan. Vzel je iz žepa svileno rutico, pomočil jo v kozarec vode in jo položil na blede lice neznane dame. Njegove oči so se pa čudile lepoti, ki se je odkrila pred njim. Obraz, ki ga je videl, je bil mlad in svež, toda mrtvaško blede. Lasje težki in črni, obrvi so bile ravne in ozke, ter so se spajale nad nosnim kore-

nom. Ustnice so bile polne in okrogle, toda sedaj blede kot kreda. Barve njenih oči ni mogel ugotoviti, ker so bile pokrite s trepalnicami. «Natakar», je zaklical mladi gospod, «hitro, hitro čašico konjaka, samo hitro ali ne vidite, da se je dama onesvestila.»

Še vedno ji je močil čelo z vodo, a v njegovi glavi se je porajala misel za mislijo. Kdo je ta dama? Od kod je? Glas, ki je malo prej šepetal tako vroče in proseče besede, mu je bil neznani. Govorila je popolnoma pravilno francoščino, ki ji pa je s svojim tujim naglasom pričala, da neznanka ni Francozi-
nja. Kaj je hotela z besedami; vaša prijateljica sem? govorite z menoj kot s svojo prijateljico... in kdo so ti sovražniki, ki zasledujejo to nežno mlado bitje po pariških bulvarjih. Spomnil se je duhovitega načina, kako je prevarila svoje zasledovalce in se nehote stresel deloma iz skrbi, deloma pa v občudovanju za njeno drznost. Res, malo je takih dam, ki bi mogle storiti nekaj podobnega. Bil si je gotov, da se je vozila v zasebnem, ne najetem avtomobilu. Kaj naj stori sedaj, ali naj jo pelje k njenim znancom? Mogoče je popolnoma navadna pustolovka... toda bila je tako mlada in lepa... njegov vlak odhaja šele ob pol devetih... torej ako mora... natakar je prišel z naročenim konjakom in rekel:

«Tu je konjak gospod, ali je dami že bolje ali naj mogoče skočim v lekarno ali po zdravnika?»

Mladi gospod ni niti odgovoril, vzel je konjak in vлил par kapljic skozi pol odprte ustnice. Trajalo je nekaj trenutkov, ko se je neznanka dama stresla, dvignila glavo in odprla počasi svoje oči, ki so bile tako lepe in temnomodre, da se je mladi gospod samo čudil.

«Kje sem?» je zašepetala, ah, že vem... sedaj mi je bolje... hvala, hvala, bili ste tako dobri.»

Natakar je ponovil vprašal:

«Ali naj skočim v lekarno ali po zdravnika?»

Neznanka je hitro odkimala z glavo in rekla:

«Nikakor ne, sedaj mi je že popolnoma dobro. Hočem samo plačati in oditi.»

Posegla je s svojo roko avtomatično kakor da hoče vzeti svojo ročno torbico, toda naenkrat se je začudila in zardela. Torbice ni bilo nikjer. Gotovo jo je pozabila v avtomobilu.

Mladi gospod je namignil natakarju, da naj gre:

«Dobro je, dobro,» je rekel: «Pri-
dite ako vas pokličem.»

(Dalje prihodnjic.)

Čudež

Šotstarjev Nac s Fustega Slemena je velik stiskavec. V letu anno osemindesetdeset je steklo v njegovi uri počilo, pa do letos ni urar ničesar zaslužil na njem.

V letu enaindvajsetem se je pa to-le zgodilo: Šotstarjev Nac je moral s vso naglico na Jelovico v lovsko kočjo k notarju Jazbecu, da mu umeri lepa nove visoke lovske škornje. Obleče si pražnjo obleko, uro pa pozabi v staram telovniku in gre.

Gregec, navihani njegov vajenec, je že dolgo škilil za uro. Ko mora danes vti-
kati prete po žepih mojstrovega telov-
nika, jo iztakne. Cuj, tik, tak, tik, tak, preteta reči! Treba je nekoliko obračati in navijati in poskušati s ključkom, — pri tem delu mu pa pada ura iz rok. Je že na tleh, steklo pa zraven uro, na dva polovici.

Gregec je plašen. Do Bohinjskega jezera ni daleč, zato se napoti v smeri na Ribčev las: «Sedaj-le pride smrti v jezero grem, pa uro vzamem seboj!» ko pa pride do Ribčevega laza, si misli, da tudi do Srednje vasi ni več daleč, tam pa imajo urarja, ki naj uri da novo steklo in Gregcu podaljša življenje. Gregce zdrži kakor kozel. Urar priredi novo steklo, ker se fant tako emeri, in Gregce zopet oddirja. Že od daleč vidi mojstra, kako motovili po cesti. Predno ga doseže, je Gregce že zdavnaj zopet v hiši, ura v žepu, in Gregce razbija po podplatih, kakor da ni nikdar škilal o polomljeni uri.

«Ali si bil kaj priden, Gregce?» vpraša mojster.

«Pa še kakol!» odgovarja Gregce in ni nič rdeč.

Mojster sleče pražnjo obleko in oblači hodnjo. Potem sede na trinog in dela. Ob petih morajo biti čevlji pri sitnem sosedovem letoviščarju. Se že muči.

Mojster pogleda na uro, zarudi, posani, gleda v strop in potem v kot, kjer je svetil Duh, gleda zopet na uro in spre-
govori: «Gregce, letos grava oba na bož-
jo pot, ti in jaz, na Sveto ali pa na Smar-
na goro. Čudež se je naredil Šotstarjevu-
mu Nacu, čudež, da mu ga v naši dolini ni para. Štrideset let je steklo v moji uri bilo počeno in zdaj je naenkrat zopet celot!»

OB IZPRAZNIJENJU GORICE

začetkom laško-avstrijske vojne leta 1915. so se dogajali najrazličnejši žalostni, pa tudi zabavni dogodki. Življenje v evakuliranem mestu se je razvijalo odslej le v podzemskih prostorih, kjer je vztrajalo le malo najpogumnejših. Vse to nam popisuje D. Paigel v knjigi *Tik za fronto*, ki jo je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. Vreda 36 kron, vezana na 46 kron.

**Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službe itd.**

— inseriraj v „Jutra“

Švicarske ure, zlatine in srebrnine nudi strokovni urar F. Korošec, Sv. Florijana ulica 31. Vsako popravilo se izvrši vestno z garancijo. Staro slatno in srebro se vzame v zameno. 227 52—42

G. F. Jurásek
nabavalec glasovirjev
v Ljubljani
Wolfova ulica 12.
Izvajam igranja ter popravljam glasovirje in harmonije specialno strokovno, točno in cenno. 435 52-34

Ure, zlatino in srebrnino
161 kupite najceneje pri trdki 52—43
Ivan Pakiz, Ljubljana, Starl trg 20.

Zaloga Wertheimovih blagajn

ogroja in vloma varno, v vsaki velikosti, raspoložila točno in cenno, kot vsaka Dunajska trdka.
Cene:
Št. 0 K 2500—
» 1/2 » 3000—
» 1 » 4000—
» 2 » 5000—

Franc Schell
I. jugoslovanska izdelovalnica blagajn in kasot
Maribor, Koroška cesta 31.

Oblastveno koncesijonirani informacijski zavod

Drago Beseljak

Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5
dobavlja vse kreditne in privatne informacije v tu- in inozemstvu. Vabone-
mentu ter posamezno, cenno zmerne. 191 10

ŠTAMPILJE
GRAVEUR
ANT. ČERNE
LJUBLJANA
DVORNI TRG 1.
Katalog franko

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Šotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka. 634 27

Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Odda se s 1. oktobrom t. l. v najem

kavarna „ZVEZDA“ v Kranju

s vsem potrebnim inventarjem. — Ponudbe na tiskarno
„SAVA“ v Kranju. 1109 8—1

Najstarejša slovenska pleskarska in ličarska delavnica
IVAN BRICelj,
Dunajska cesta 16,
se priporoča. Izvrtitev točna, cenno zmerne. 50 52—40

Brivnica

dobro idoča, brez konkurence, z nekoliko inventarja, se po niski ceni proda. — Naslov 1110 pove upravnistvo „Jutra“. 8—1

Razpisuje se
mesto bančnega ravnatelja ali podravnatelja ter knjigovodje pri novo ustanovljeni Zadrugi banki, d. d. v Ljubljani (Aleksandrova cesta).

Ponudbe s pogoji naj se vložijo do 20. julija

pri odvetniku dr. D. Majaronu, ki daje tudi ustna pojasnila.

1111 Upravni svet.

Priporočamo domačo trdiko: **Mali trgovski in obrtni oglasnik.** Izhaja poljubno. Vsaka objava 4 K.

Skladišča:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d.p.]

Spedicija:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d.p.]

Trgovine:
L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15.

Derenda Fran, konfekcija, manufak-
tura na debelo, najnižje cene, Emon-
ska cesta 8.

Izidor Paljevco, prodaja drv in oglja,
Slomškova ulica 21. 18

Puškarji:
Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.

Urska popravilna delavnica Ivan Šolškar,
Pot v Rožno dolino 10. Vsako po-
pravo izvršujem točno in solidno.

Pisalni stroji: [d.p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 423.

Razmnoževalni aparati: [d.p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 423.

Mehanična delavnica: [d.p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 423.

Pravkar je izšel ponatis znamenitega „Jutrovega“ romana, ki je vzbujal splošno pozornost:

Frank Heller, Prigode gospoda Collina.

Cena 15 K, po pošti 2 K več.

Naroča se pri upravnistvu „Jutra“, Ljubljana, Sodna ulica 6.

Vplačana delniška glavnica

K 30.000.000—

SLOVENSKA BANKA

Ljubljana, Krekov trg št. 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obreštuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Telefon št. 587.

Čekovni račun 12.205.

672 20

Politični odmevi

Balkan v angleški luči

V londonski Quarterly Review je napisal C. Woods članek »Resnica o Balkanu«, v katerem razpravlja objektivno o sedanjem položaju na Balkanu.

C. Woods se izraža v svojem članku jako poveljno in laskavo o Jugoslaviji, dasi slone nekateri njegovi podatki na napačnih informacijah. Jugoslovansko ujedinjenje se je izvršilo po mišljenju članarja popolnoma na priroden način. Temu je dokaz Crna gora, kjer se je že leta 1913, po zmagonosno končani balkanski vojni pokazalo stromljenje po ujedinjenju s Srbijo. Dogodki v svetovni vojni so dokazali, da morajo tvoriti pokrajine, ki so lažje ujedinjene v kraljevini SHS, enotno državo.

Kar se tiče notranjega položaja v kraljevini SHS, pravi Woods, da razmere res še niso urejene kot bi bilo želeli, kar pa je popolnoma razumljivo, ker se je v novi državi sestalo kar naenkrat več upravnih režimov, ki si med seboj nasprotujejo in katerih unifikacija je prvi pogoj notranje konsolidacije. Ti konsolidaciji stopa Jugoslavija s čvrstim korakom nasproti in pričakovati je v najkrajšem času rednih in normalnih razmer, ki bodo jako ugodno vplivale na položaj v srednji Evropi.

Kar se tiče Rumunije, pravi Woods, da se nahaja v podobnih razmerah kot Jugoslavija. Ima iste težave in težkoče v administrativnem oziru, toda na veliko večje težkoče je zadela Rumunija v agrarnem vprašanju, kjer se kosajo interesi stare Rumunije in novo osvobojenih pokrajin.

Največjo izpremembo in tudi najhujšo je pa doživela po svetovni vojni Bolgarija, ki je danes za Albanijo najmanjša država na Balkanu. Toda kljub temu dejstvu bolgarski narod kaže dobro voljo, da popravi grehe onih, ki so državo speljali na rob propasti, kar je dokazal najboljši s tem, da se ni vdajal raznim revolucionarnim in utopičnim sanjam, temveč takoj začel z resnim delom, tako da vidimo danes v Bolgarski že velike začetke obnove zemlje. Vsak Bolgar je prepričan, da je najboljša ona politika, ki ne govori mnogo, ki se ne ozira na razne nasvete, ki gre najprej k svojemu cilju. Zato Bolgari danes delajo, a ne politizirajo.

Svoje končne sodbe o Grki in Turčiji članek ne more dati s ozirom na sedanjí položaj na vzhodu. Po njegovem mišljenju nastajajo vse težkoče in vsa sporna vprašanja, ki se pojavljajo danes na vzhodu, edinoke kot posledica svetovne mirovne pogodbe, ki je v svojih načelih krivična in ne zastopa Wilsonovih načel o samoodločbi.

Članek končuje svoj članek s pozivom na vse balkanske države, naj prenehajo z dosedanjim balkanskim politično medsebojnim antipatij in zavisti, ki je povzročila že toliko nesreč na Balkanu, temveč naj postavijo svojo politiko na temelj medsebojnega razumevanja, ki bo porok novi in srečni dobi miru in prijateljstva na Balkanu.

Česa nam je treba?

Sedaj, ko smo dobili ustavo, moramo posvetiti vse sile gospodarskemu delu. Politični svobodi mora slediti gospodarska!

Vedno se nam je od prejšnjih gospodarjev obilo, da smo mali po številu. To je bilo res. Ali s krvjo Srbije in naših dobrovoljcev smo se rešili prejšnjih tlačiteljev, da je postala naša domovina svobodna in velika, velik naš narod. Velik pa mora postati tudi po duhu!

Poglejmo, ali je delo med našim narodom tako, da bo postal duh naroda velik, se bo ljudstvo otreslo valed tiščilnega sužnjavanja v meso in kri mu prešlega hlapčevskega duha, ali bo

tednov je svoječasno dobil radi neke ne čisto pojasnjene zadeve, verjeli je z nekakimi čevlji iz Češke in bil obsojen. Toda srečo ima in dobrega odvratnika in sedaj je oproščen! Prav ima, po tolikih strahovih in razburjenjih mu moraš že privoščiti, da gre na odlič v Italijo. Denarja ima dovolj, veliki in vsestranski podjetnik. Sicer ni mojster v nobeni stroki, toda nove ima in stroke pozna! Radi tega poznavanja stroke ga njegov pobratim Tribuč naziva na štiri oči vedno le: »Ti cigan!«

Mokra seja je postajala vedno vselejša, Babnik je imel veliko besedo. Čez Sočo doli greš, pa si v Italiji, Soča je pa kmalu tam za Nanosom nekje. Posebno se še veseli na Benetke s posevnim stolpom in palačo do-do-žev, kali. Pa v Florenci je velik kolizej, ljubljanski je figa nasproti le-temu! In pa rimski papež! Zagotovo obišče tudi njega! Babnik dobi priporočilo za nekega papeškega švicarja od nekega Smolnikarjeve kuharice. In Neapelj! Tam je hrib, ki se iz njega ogenj cedi, in ta hrib je višji ko dva Golovca ali Šmarne gore in neprestano se kadi iz njega, hujše ko iz vsake fabrike!

Babnik se je sam čisto razvel. Bil je nocoj oče bratovččin in pri vseh mogočih in nemogočih svetnikih, ki veljajo med Poljanami in Trnolim. se

Mecen.

V februarju je nekega meglenega večera gospod Babnik prisel k svojem običajnemu omizju »Pri debelem prešičku«. Bil je pa očividno vznemirjen. Iz žepa dragocenega kožuha se je videla rdeča vezana knjiga, na prvi pogled Bädeker, popotniško sveto pismo. Babnik je tudi ko izbleknil: »V marcu grem pa v Italijo!«

»Prismodal« mu odgovori pobratim, ključavničar Tribuč. »Kaj pa hočeš v Italijo? Saj te fašisti še tja ne spuste, s to glavlo!«

»Pa pojdem vsajedno, boste že videli! Kakor hitro pridejo prva ugodna vremenska sporočila. Saj sem še pred vojno misli na to potovanje, sedaj pa...«

»Ali pa ti je potovanje sploh mogoče? Saj še tvoja velika pravda ni končana!«

»Pa ravno danes sem dobil razodbo zadnje instance. Oproščen sem, in država plača vse stroške! Jezil sem se pa s to rečjo le toliko, da se kar odpeljem!«

Omizje mu je čestitalo. Babnik je mogočno puhel iz svoje debele cigare, se obdal s njenimi oblaki in smehljaje sprejel čestitke omizja. Na to je naradil še par buteljki. — Ker se je njegova pravda iztekla tako ugodno, Osem

narod vzbujal politično in gospodarsko svobodo.

Narod se je vzgajal za podložnika pasje udanosti Avstriji in njenim Habsburgovcem.

Slišal sem neke med ljudstvom: Kaj Jugoslavija, Avstrija je bila država. Drugje: Habsburgi so bili cesarji po božji milosti, kak se »šika«. Odvrnil sem, da je vkljub božji milosti Korl brez trona in katoliška Avstrija je propadla.

Ako so »hvalivci« Habsburgovcev in priganjanci avstrijskih vojnih posojil postali hujšaki proti Jugoslaviji, proti našemu ujedinjenju in s tem proti naši narodni in gospodarski svobodi, jakosti in blagostanju, je več ali manj umljivo. Zalostno pa je, da se med takimi razdiralci dobijo tudi »narodni« ljudje.

Tudi o nas velja to, kar je zapisal Walther Rathenau o Nemcih. Vsako sekundo se pojavi nov predlog za izboljšanje sveta, vsak odrasčen dela projekt, vsak trgovski pomočnik reformira narodno gospodarstvo, vsak »zasulo« abiturjent človeško družbo, vsaka »vika gojenka« obijače. To ne bo pomagalo Nemčiji, kateri treba ne načrtov, ne reform, nego dela. Svet proizvađa manj, nego potrebuje. Ako tega ne bomo uvideli, nas bo primorala do te zavesti beda.

Tudi pri nas ima vsak svoje načrte, vsak hoče drugačno ureditev naše države, drugačni družabni red in ne vem kaj še vse in če se njegovi načrti in zahteve ne vpošteva, pa gre med nezadovoljčije in hujšake. Zato vidimo med nezadovoljčiji tudi narodnjake in celo take, ki se postavljajo, da so bili pod Avstrijo narodni mučeniki.

Manj strankarstva, manj cepitve, manj zdraž, manj razdajanja, pa več ljubezni do dela in reda, do naroda in domovine, nam je treba! Ne žrtvujmo osebnim in strankarskim koristim naroda, domovine in zlate svobode!

Delajmo vsi, učimo narod ljubezni do svobode, domovine in poštenega dela, vzbujajmo v narodu podjetnost, širimo gospodarsko izobrazbo, da bomo prišli do ugodnejšega gospodarskega položaja in se nam ne bo treba tolažiti s posmrtnimi dobrotami v nebesih.

Bolje je pod slannato streho lesene bajte biti svoj gospodar kot pa pod kovinastim krovom zidane palače hlapec drugemu.

Mi smo sedaj sami svoji gospodarji v veliki domovini, koje lega ji določa važno vlogo. Ali to vlogo bomo le igrali, ako postanemo svobodoljubni, samozavestni in gospodarsko neodvisni in močni. Siromašen narod je lahko pošten, ali nikdar ne bo kazal samozavesti, ne življal popolnega zaupanja, ne vpliva in uvaževanja.

Posvetimo vse svoje sile gospodarskemu delu za sebe in narod!

F. Zelenik.

Z bicikljem po zraku. Bivši francoski šampion Gabriel Poulain se je v zadnjem času mnogo bavil s problemom, ki izgleda že na prvi pogled silno težak in skoro nerazrešljiv. Poulain je pričel razmišljati, kako bi s pomočjo biciklja mogel letati po zraku. Čudna ideja. Prišel je konstruirati nov aeroplan, ali »aviet« , kakor je sam nazval svoj čudni stroj. S pomočjo sile, ki jo kolesar razvije pri kolesanju, naj bi se bicikl dvignil v zrak. Zato je napravil svojemu kolesu krila, ki dvignejo kolo in vozača. Nekega dne je Poulain napravil poizkusni polet, ki se bpgvekako ni posrečil, ali vendar pokazal, da se Poulain nahaja na pravi poti. Posrečilo se mu je, da se je dvignil s svojim kolesom 10 centimetrov visoko in da je poletel 15 metrov. Ni bilo mnogo, vsekakor pa znamenje, da se mogoče le uresniči njegove sanje, da bodo ljudje enkrat s pomočjo kolesa in kril letali po zraku.

Socialna politika

Obratni sosveti v češkoslovaški

Češko ministrstvo za socialno politiko je nedavno predložilo češkemu parlamentu zakonski načrt o obratnih sosvetih. S tem zakonom je republika stopila na stran Nemčije in Avstrije, ki sta kot premagani sili prvi uzakonili to delavsko zahtevo. Delo republike je bilo ojačano, ker je videla vzore v omenjenih državah in se je mogla izogniti napakam, katere so razne komisije ugotovile v Nemčiji in Avstriji.

Zakon o obratnih sosvetih v svojem bistvu ne pomeni nič drugega kakor poslovanje in razširjenje dolgoletnih delavskih institucij, zaupniških zborov in delavskih odborov, na vsa večja in srednja podjetja. Zaupniški zbori in delavski odbori so se kljub močnemu odporu od strani delodajalcev utrili in vedno bolj razširili — in so tudi vedno bolj dokazovali, da je bil strah delodajalcev v veliki meri neutemeljen. Pokazalo se je, da so te institucije delavske samopomoči koristile ne samo delavstvu, ampak v veliki meri tudi podjetjem. Danes tresenje podjetja naravnost podpira snovanje tovarniških delavskih odborov.

Ti odbori in sosveti so prva in elementarna šola za delavstvo, v kateri si ono osvaja manja, ki so neobhodno potrebna za poznejšo socializacijo, ki se bo izvršila ne samo radi socialnih in demokratičnih načel, ampak tudi radi gospodarske potrebe, kajti gospodarsko življenje potrebuje za svoj razvoj — miru.

Tovarniški odbori in delavski sosveti urajajo v podjetja konstitucionalizem: iz mrtve, anonimne mase delavcev vstaja živ organ, ki skupno s podjetnikom pri zeleni mizi odloča o bodočnosti podjetja in delavstva.

Zakoni o obratnih sosvetih uveljavljajo obligatorno to, kar obstoja fakultativno že desetletja. Moderni zakoni razširjajo tudi vsebino kompetence teh organov ip je iz socialnih vprašanj razširjajo tudi na čisto gospodarsko-tehnična in komercialna.

Brezdvomno bodo obratni sosveti po raznih večjih ali manjših otročjih boleznih prispevali k umirjenju socialnih bojev in s tem k zvišanju produkcije. Nimamo še veliko izkušenj iz Nemčije in Avstrije o praktičnem delovanju sosvetov, vendar pa se nam jasno kaže resnica, da produkcija v Nemčiji vedno bolj narašča, da si bili tam obratni sosveti ustvarjeni v času silnega gospodarskega in socialnega kaosa in v skrajno neugodnih prilikah.

Novi češki zakonski načrt predvideva uvedbo sosvetov pri vseh privatno-pravnih podjetjih, ki celoletno zaposlujejo najmanj 30 delavcev in ki obratujejo že najmanj eno leto. Zakon ne velja za nepridobitna podjetja, kakor so humanitarni zavodi, bolnice, prišilne delavnice itd. Zakon je dalje omejen na podjetja z najmanj 30 delavci; na ta način so manjša podjetja, zlasti malih obrtnikov, izvzeta, ker je tak podjetnik itak vedno v stalnem osebnem stiku s delavci.

Volilno pravico imajo samo poklicni delavci, ki so v podjetju nepretrgoma zaposleni vsaj tri mesece in ki so dovršili 21. leto. Obratni sosveti naj imajo same resne in razumne člane. Tuji državljani morajo biti za aktivno volilno pravico zaposleni najmanj eno leto; pasivne volilne pravice pa sploh nimajo. Drugače je za pasivno volilno pravico potrebno 24. leto starosti, triletno zaposlenje v dotični stroki in šestmesečno zaposlenje v dotičnem podjetju. Volilno obdobje traja eno leto.

Naloge in dolžnosti sosvetov se dele v socialne in gospodarske. Prve obsegajo soddločevanje pri mezdah in delovnih sporih, sosveti bde nad izvršitvijo sklepov razsodišč in zakonitih predpisov glede delavskega zdravja, vzdržujejo red in disciplino, soddločujejo pri odpuščanju delavstva iz razlo-

gov, ki ležajo izven delovnega razmerja (krize) itd. Ogromen pomen za celo gospodarstvo pa imajo gospodarske dolžnosti in pravice sosvetov. Te pravice in dolžnosti naj približajo delavstvo k produkciji in celemu tovarniškemu udejstvovanju sploh. Ta delokrog in dolžnosti imajo namen vzgojiti delavce za pravo razumevanje gospodarskega življenja, da bo delavstvo videlo tudi težave in skrbi, da bo nekakaj sposobno in zrelo za vodstvo socializiranih podjetij.

Obratni sosveti se nimajo pečati samo z materijalnimi vprašanji delavcev, kjer stoje nasproti delodajalcu kot nasprotna stranica, oni se imajo z delodajalcem tudi skupno udeleževati kot skupni tvoritelji gospodarskih dobrih. Zato imajo obratni sosveti v dobrobit podjetja predlagati svoje načrte in imenovanja v izpolnitve obratovanja, delovnih metod itd. Delodajalec je dolžan v skupnih sejah široko referirati o pravevanju in težkočah podjetja, o produkciji, o trgovanju, o stanju delavstva, o praktičnem izvrševanju delovnih pogojev itd. To dolžnost ima podjetnik vsaj enkrat v dveh mesecih. K objavljenju trgovskih in produktivnih skrivnosti ni dolžan.

Večja podjetja, ki so že premagala začetne težkoče, ali ki so bila že v prvem času ustanovljena na širši podlagi t. j. podjetja, ki imajo trgovske knjige in ki zaposlujejo najmanj 300 delavcev ali 50 nameščenecv, morajo sosvetu podati bilančni pregled. V podjetjih, ki morajo ali morejo po obstoječih zakonih imeti nadzorstveni svet, so trije zastopniki sosveta poklicani v ta svet.

Obratni sosveti imajo čisto posvetovalni značaj in je vsako njihovo samovoljno dejanje, ki bi oviralo obratovanje strogo kaznivo.

Navadno ima vsako podjetje, ki tvori krajevno in po predmetu eno enoto, svoj skupni sosvet, krajevno ločeni zavodi enega in istega podjetja pa imajo vsak svoj lastni svet. Najvišje število sosveta znaša 20, najmanjše 3 člane po številu delavstva. Osnova loči zaposlene v dve kategoriji: v delavce in nameščenice, v one, ki so podvrženi pokojniškemu zavarovanju. V podjetjih, kjer imajo delavci ali uradniki manjšino, je manjšini zagotovljeno primerno zastopstvo.

Osnova bo v jesenskem zasedanju predmet parlamentarnega posvetoovanja. — Delavske stranke so še podale svoje izpreminjevalne in dopolnilne predloge.

Država in emigracija

Ministrstvo za socialno politiko je izdelalo odredbo o izseljevanju, ki ima biti temelj za odločanje med domovino in onim ogromnim delom našega trojnega naroda, ki živi preko morja, izven svoje domovine. Okoli en milijon našega življa živi v Ameriki, torej trikrat toliko kot v naši državi, a veže med njim in našo državo so bile dedne, da vro slabe. Z uredbo o izseljevanju jemlje država tudi nje pod svoje okrilje, v koliko je to mogoče pri podanih v tuji zemlji.

Naša državna uprava je imela voliti med dvema sistemoma o ureditvi emigracijskega vprašanja: da ga ali varuje samo pred izrabljanjem s strani izseljeniških agentur in podobnih podjetij, prepusti pa njegovi usodi, ko enkrat prekorači državno mejo, ali pa da ga po možnosti štiti ves čas njegove odsotnosti iz domovine.

Vlada se je odločila za drugi sistem, zlasti z ozirom na veliko število naših izseljencev in njihov izredni pomen za naše narodno gospodarstvo. Zato je izseljeniška uredba osnovana na principu, da ima država socialno dolžnost, da skrbi za potrebne državljane tudi v inozemstvu, da pa imajo potem tudi ti dolžnost za državo, kateri pomenijo

kot delavna moč in branilec v »lučju« novarnosti največje dobro.

Z onega kot drugega stališča ima država pravico, da nadzira in urajajo emigracijo in ne prepušča odločitve prosti volji vseh onih, ki menijo, da jiti čaka vsa sreča le izven državne meje. S tega stališča predvideva ravnokar izdelana uredba vse potrebno, da dobe n. pr. potne liste za Ameriko le taki izseljenci, ki niso v opasnosti, da jim ameriške oblasti na podlagi ostoječih predpisov zabranijo vstop na ameriška tla. Na drugi strani pa bo seveda zahtevala, da izseljenik pred svojim odhodom tudi sam izpolni svoje obveze do države.

S predpisi, ki urejajo prevoz izseljenecv, bo ščitila vlada emigrantu pred izkoriščanjem s strani na prosti eksploataciji osnovanih parobrodskih podjetij in njihovih agentov s tem, da bo stavi la njih delo pod najstrožjo kontrolo državne uprave. Natančno bo predpisala njih dolžnosti do emigrantov in obenem stavila gotove meje preveliki agiliteti teh faktorjev, ki bi mogli povzročiti našo emigracijo na škodo države, pa tudi izseljenikov samih. Ostra sankcije bodo zagotovile učinkovitost teh predpisov.

Posebno poglavje izseljeniške uredbe obsega določbe o ustanovitvi posebne državne emigracijske službe, ki bo smela v svoje svrhe razpolagati z državnimi organi v tuzemstvu in inozemstvu. Njena naloga bo, da nadzira točno izvrševanje predpisov o emigraciji in da vzdržuje zveze z našimi emigranti v tujini, organizira in olajšuje njihov povratek ter jim gre na roko pri pošiljanju denarja svojem v domovino.

Praksa bo pokazala, ali je naše izseljeniško zakonodajstvo pravilno zasnovano. Z uredbo, o kateri govorimo, je stopenj pri korak, da reguliramo to za nas izredno važno, a za državno upravo vedno še novo vprašanje. Uredba stopi v veljavo v najkrajšem času.

Pravilnik k stanovanjski uredbi

»Uradni list« od 8. t. m. objavlja »pravilnik« za izvrševanje stanovanske uredbe od 21. maja t. l.

DOLOČANJE NAJEMNINE.

Pravilnik določa najprej, kako le treba postopati pri ugotovitvi povišanja najemnine. Kakor znano, predvideva stanovanska uredba v splošnem štirikratno, odnosno trikratno, pri dohodkih nad 60 tisoč kron pa tudi večkratno povišanje predvozne najemnine. Pravilnik odreja sedaj, da se naj vzame kot dohodek oni znesek, ki je služil za zadnjo odmero dohodninskega davka.

Člen 8. stanovanske uredbe prepušča pokrajinskim vladam, da odrede tudi najemnine za podnajame, to je za mesečne sobe, prenočišča itd. V smislu tega člena odreja pravilnik, da se določi najemnina za posamezne sobe, oziroma posamezne dele stanovanja na ta-le način: Najemnina celega stanovanja se razdeli s številom sob. Znesek, ki odpade na prostor, za katerega naj se določi najemnina, se nato poveča po kakovosti sobe in leži stanovanja za 50 do 100 %. To vsoto je smatrati potem kot najemnino za dotično prazno sobo.

Ako se odda soba opremljena, se gotinja najemnina poviša po kakovosti opreme za nadaljnjih 100 do 200 %, pri luksurijsno opremljenih sobah pa do največ 300 %. Ako se odda soba dvema podnajemnikoma, se mora tako določena najemnina povišati še za 50 %, pri treh ali več podnajemnikih pa do 100 %.

Ako oddana soba nima postrežbe ali posteljnine, se na gornji način preračunana najemnina cena zniža za eno tretjino, ako nima ne tega ne onega, pa za eno polovico.

Ako se stranki ne moreta zediniti v vprašanju najemnine, odloča o tem stanovansko oblastvo.

DOPUSTNI OSEB STANOVANJA.

Stanovansko oblastvo ima pravico zaseči stanovanske prostore, do katerih na-

je pridrukal, da pošlje omizju vsak dan razglednico.

— »Prav pametno bo, če to storiš!« — mu je še svetoval pobratim Tribuč, »sicer ti ne veruje živa duša, da se voziš po deželi, kjer niti pravega cvička ne poznajo!«

Na potu domov sta morala Babnika podpirati dva pivska tovarnika. Ves čas je opletal nekaj o razglednicah in se mokro krohotal in blebetal na veliko začudenje svoje jedro boljše polovice tudi še, ko se je iztežila poveznil v posteljo.

Dva dni pomeje je še nekdo drugi oznanil svojemu običajnemu omizju, da pojde v Italijo. To je bilo pri umetniški mizi »pri fajmoštru«. Došlec je bil Golobivčev Tine, starejši semester, akademski slikar, kakor se je sam rad imenoval. Kodre je imel dolge, goste in idealizem tako nakodran, da bi bil gotovo ljubljence Matusa ali Corneliusa, če bi bil rojen v drugem podnebu in dve generaciji poprej. Talenta res ni imel mnogo in za slikarja je veljal največ zato, ker je imel res neugnan idealizem in pa to sposobnost, da je umiševal kritike s hudimi napadi po zakonitem časopisju. Večinoma je užival v kompozicijah, polnih aktov. Med tovariši in tivoljske publiko je bil znan vsled anatomskih gorostasnosti, ki so se mu pripetile v navdušenju.

Mnogi so ga vlekli radi nekega »Vnebohoda«, ko je iz vse duše ekspresionistično nalikal Zveličarja z nogami, ki imajo palce na zunaj, mezinice pa na notraj. Zasmeh je Golobivčevega Tine ta bolel v dno duše, saj se je najraje bavil z mislijo, da bo nekoč, ko postane imeniten in proda svoja dela »Umetniški galeriji«, izdelal svojega Zveličarja v velikem obsegu in ga daroval za oltar svoje rojstne dolenske vasiče, — kakor so storili to pred njim slavni slikarji.

Golobivčev je bil sicer še stare sorte. Hotel je, da mu roče »akademski slikar«. Če si mu rekel samo »Slikar«, te je smatral za neotesanca. Nikar je obišrno pelerino in širok kalabrezar. Ovratnika ni nosil nikdar, srajco moršda, črno ovratnico pa vedno. V uhljih je imel pritrjena dva nepremajhna uhana. V tem oziru ni bil dostopen nasvetu ali poduku, uhani pa so tudi kras možakar! Sicer je pa bil znan kot dober tovariš in tudi njegova zunanost ni bila napačna. »Fajmoštrova« Tončka je bila vanj zaljubljena in debla kuharica je tudi rada večših poškilila skozi okence k mizi, kjer je Tine posedal med veselimi tovariši. V neki drugi oštariji, ki je ne smem imenovati, mu je pa rdečelična gospodinja hranila ljube spomine na zorkem.

Golobivčev Tine si je vedno želel v Italijo. Svojega Kristusa z zamenjanimi nogami je pripisoval okornim alpskim modelom naše ožje domovine. V Italiji bi se mu to ne bilo »vnetilo! Sploh! Nekoč je Vladimir Levstik pripovedoval o Italiji in o bohemskem življenju in Golobivčev je srkal to pripovedovanje in v razmišljenosti tudi toliko cvička, da je ta večer daleko oddal svoj mesečni proračun. Po sle je živel v prepričanju, da ga bo le potovanje v Italijo in le ono samo kdaj rešilo notranjih dvomov in zunanje bede in ga toliko izobrazilo, da postane slaven slikar in pozneje profesor na obrtni šoli.

In danes — se prikaže Tine na »obtni« »purgarski« večer pri »Fajmoštru« in oznaní, da pojde v Italijo — za dva meseca! Svoj cviček je danes naročil nekako po laško: »Tonietta, un tutto flasco di Chianti!« Na to nam je pričel brez sapa pripovedovati svoj današnji doživljaj. Torej:

Njegov hišni gospodar Babnik se je nenadoma prikazal v Tinetovi podstrešni čumnatí, kjer Tine stanuje, sanja in slika. Tine se je nemalo ustrašil, saj dolguje najemnino od prevrata sem, in gospod Babnik je znan, da ne pozna šale.

Toda Babnik je danes milost sam. Sopihaje se vrede na polomljeno sto-

stanovni splošni niso upravičeni ali pa ne v celotnem obsegu. K tej določbi odreja pravilnik, da imajo stranke pravico do naslednjih prostorov:

1. Samci, vdovci in ločeni — 1 soba.
 2. Družine brez otrok ali z enim otrokom — 2 sobi.
 3. Družine z več nedoraslimi otroki — 3 sobe.
 4. Družine s tremi ali več doraslimi otroki — 4 sobe.
- K rodbini je šteti tudi sorodnike, ki živijo iz najbližjih eksistenčnih vzrokov v skupnem gospodinjstvu žnjo. Osebe, ki izvršujejo v stanovanju tudi svoj poklic, imajo pravico do ene ali dveh sob več.

STANOVANSKA OBLASTVA.

Kot stanovanska oblastva prve stopnje poslujejo za ljubljano in maribor ter za ljubljansko in mariborsko okr. glavarstvo državna stanovanska urada, za ostale občine pa okrajna glavarstva.

Vsakemu stanovanskemu oblastvu je pridodelano gotovo število priseljenikov, ki jih imenuje na predlog prizadetih interesnih krogov poverjenstvo za socialno skrbstvo. Pri tem se mora ohraniti partiteta med hišnimi posestniki in najemniki.

Stanovanska oblastva prve stopnje lahko imenujejo za posamezna okrožja svojega območja stanovanske nadzornike z informativnimi funkcijami.

Pri razsojanju sporov mora stanovanska oblastva po možnosti odrediti ustno razpravo in stremiti za dosego sporazuma med strankami.

Kot stanovanska oblastva druge stopnje posluje poverjenstvo za socialno skrbstvo, pri katerem se osnuje v ta namen poseben stalen stanovanski senat treh članov, po možnosti juristov. Imenuje jih poverjenstvo za socialno skrbstvo. Ta senat odloča kot prizivna instanca končnojavno.

Stanovanska oblastva imajo pravico odrediti prisilno izvršbo svojih odlokov. Državni administrativni uradi jim morajo v ta namen dati na razpolago orožniško in policijsko asistenco.

Vsaka stranka, ki se hoče na novo priseliti v področje stanovanskega oblastva ali pa se v tem področju preseliti, mora to javiti najmanj mesec dni poprej pristojnemu stanovanskemu oblastvu. Brez izrecnega dovoljenja tega oblastva je vsaka priselitev kakor tudi vsaka preselitev nedopustna.

penster-Dempsey je vzbudil po vsem svetu strastno zanimanje. »Tempa« resignirano konstatira: »Na tleh leži...« O matchu so izbrpno poročali vsi večji svetovni listi.

Trinajst minut in dvajset sekund surovega boka, 100.000 gledalcev, več hektolitrov črnila, mnogo milijonov dobička, velika senzacija, žalost »premagane naroda« in veselje pri sicer »treznem« Amerikancu. To pomeni danes svetovni boksarski match. Neki list se spominja, da je ta dvoboj spravljal na noge toliko ljudi in v francih stal mnogo več, nego... svetovnoznana odločilna bitka pri Waterloo l. 1814. ...

Se nekaj je treba navesti. O priliki matcha sta se ameriško in francosko novinarstvo in transmissijska tehnika kosali, kdo bo prej javil končni izid. Američani so imeli dve radiostaciji in pet prekmorskih kablov, Francozi pa eno stacijo in dva kabla. Angležem ni uspelo, da bi dobili svoje kable ali stacije, zato so bili navezani na ameriške aparate. Pri tej obveščevalni tehniki so zmagali Francozi, in sicer kabel nad radiom.

Prva vest je prišla po kablu v Pariz 45 sekund, prvi petinštrideset sekund po izidu borbe, in je imela le dve besedi: »Dempsey zmaga!« Druga vest je prišla zopet v Pariz, polnopravno minuto po izidu, per radio. Ta je bila obširna in je zato zaklesneta, ker jo je bilo treba sestaviti, predno je šla v oddajalno postajo. Šele celo minuto za to pariško vestjo je prišel na vrsto New York, dve minuti na to London in na to vsa druga mesta Amerike in evropekega zapada.

Zdi se nam, da je ta novinarski in telegrafski uspeh pač neprimerno važnejši, nego Dempseyjeva zmaga.

Tajnosti Tihega oceana

Na obalah »velike slane vode«, kakor Amerikanci običajno nazivajo Tiho morje, vlada v zadnjih mesecih velika razburjenost. V pristaniških upravah in obalnih gostilnah je vse polno angleških in ameriških novinarjev, ki se zbirajo okoli ljudi, ki so v kakršnikoli si bodo stihili z morjem in pomorstvom. V redakcije lete po več sto besed dolge brzojavke, a v Londonu, Liverpoolu, New Yorku in Chikagu izhajajo posebne izdaje z dobelimi, senzacionalnimi naslovi in podnaslovi: »Tajnosti morja«, »Pomorski ropari v XX. stoletju«, »Boljševiki ali Irci?«, »Plavajoče steklenice« itd.

Tokrat novinarji niso mnogo potvrdili resnice, ker so dejstva resnično takda, da so človek nehoti spominja starih pomorskih romanov: Mariata ali Cooperja.

Skoro istočasno je namreč na obalah Karolinskih otokov ob rtiču z romantičnim imenom Hatteras izginilo v dno morja ob popolnoma jasnem in tihem vremenu okoli deset jadrnic in parnikov, ki so šele nedavno tega odpluli z blagom iz severoameriških luk. Vlada je dejstvo dolgo tajila, toda končno je bila prisiljena objaviti, da je propadlo deset ladij ameriške trgovinske mornarice »v tajinstvenih okolištinah«.

Najinteresnejša je usoda velike jadrnice »Carol Deering« iz Portlanda s petimi jabolami, katero so našli na morju nepoškodovano, v vsemu jadrni, dočim na krovu ni bilo žive duše. »Carol Deering« je dolgo časa kakor zatrpani Holandec taval po Atlantskem oceanu. Mornarji, najbolj praznovornim ljudje pod božjim solncem, so se jadrnice izogibali in tako se je krasna ladija lepega dne na obalah New Jerseyja razbila. Preiskava je pozneje ugotovila, da je bilo na ladiji vse na svojem mestu in celo nepospravljena jedila na mizi. Manjkal je samo en čoln in pa posadka, obstoječa iz kapitana in 12 mornarjev. (13 — nesrečna številka, so kimali z glavami stari mornarji.)

V šestdesetih letih preteklega stoletja so v Atlantskem oceanu istotako parnik »Marie Celeste« našli v popolnoma nepoškodovanem stanju. Niti najmanjša stvar ni bila premaknjena s prostora. V kapitani kajuti je bilo na stolu celo še ročno delo njegove žene. Tudi vsi rešilni čolni so bili v najlepšem redu. Kapitan sam, njegova žena, mala hčerka in vsi mornarji pa so izginili brez sledu.

Tajnost parnika »Marie Celeste« ni bila nikdar razkrita. Služila je samo kot snov za več interesantnih romanov z več ali manj uspešnimi hipotezami o usodi ladje (vsekakor se je to najbolj posrečilo Conan Doyleu). Sedaj imamo poleg tajnosti »Marie Celeste«, še tajnost »Carola Deeringa«.

Kljub vsemu temu pa je »Carol Deering« vendar zapustil za seboj eno sled. Nedaleč od Briljantne obale je vrglo morje na suho steklenico, v kateri se je nahajal sledeči zapisek: »Napadel nas je parnik, podoben popolnoma podmornici. Posadka je bila vržena v okove. Naznanite društvu.« Kapitanova hči je spoznala rokopis svojega očeta. O ostalih ladjah pa ni piti najmanjšega sledu, po katerem bi se dalo sklepati o njihovi usodi.

Obale »Severnih Karolinov« so bile že v XVI. stoletju klasično polje za delavnost pomorskih roparjev. V Angliji in Ameriki so trdno prepričani, da imajo ta vmes svoje prste sinfajnovci in pa ruski boljševiki. Verjetna pa je tudi druga verzija, da gre pri tem za dobro organizirano sabotažo ameriških mornarjev, ki so v velikih mezdni bojih z brodolastniki.

Kokain in njegove žrtve

Ljudske strasti so raznovrstne. Bolezni in manije, ki so se polotile človeštva, postajajo vedno številnejše. Bili so časi, ko Evropa še ni poznala mnogo umetnih vžikov, ki so škodilivi in povzročajo celo smrt. Razna umetna sredstva in razni praški za omanjenje so v nemalem oziru vzrok dekadence zapada. Med najstrašnejša sredstva za uničevanje spada zlasti kokain.

Poleg opiuma, morfiuma in etra je kokain najbolj priljubljen. Posebno v Parizu in Berlinu je število njegovih žrtev naravnost ogromno. V Parizu se prodaja skrivoma pod imenom »coco«. Nedavno je bil radi prodajanja opiuma aretirani v Parizu neki portugalski grof. Harry Walden, ki je pred kratkim izvršil skupno z ženo samomor, je bil žrtev opiuma.

Od kod izvira kokain in kedar so ga začeli prvkrat uporabljati. Citatelji se bodo gotovo čudili, da je komaj 70 let, odkar se uporablja kokain.

Neki ameriški zdravnik je l. 1856. konstatiral, da listi drevesa Coca (Erythroxylon Coca) povzročajo čuden vpliv na jezik, ki se kaže v pekanju njegove občutljivosti. Šele l. 1881. se je pričel kokain prvič uporabljati kot zdravilo. Par let pozneje so konstatirali ameriški zdravniki prve slučaje kokainomanije. Kokain je torej ameriškega izvora in kokainomanija stara komaj 40 let. »Medical Review« opisuje učinke kokainomanije in pravi med drugim: »Kokain preganja in zmanjšuje telesno in duševno utrujenost in povzroča ugodno stanje veselosti. Človek, ki vživa mnogo kokaina, se počuti dobro.«

Indijanci v Boliviji že od nekdaj uporabljajo sok Cocovega listja kot zdravilo, posebno za zmanjšanje utrujenosti na potovanjih. Okus kokaina je grenak in je moderna kemija ekstrahirala iz njega zdravilo, ki je postalo prava nevarnost za moderno ljudstvo. Kokainomanija se razširja zlasti od l. 1912. dalje. Leta 1916. je francoski parlament sprejel zakon, ki prepoveduje prodajo kokaina, razven v lekarnah. S tem je Francija hotela zaustaviti kokainomanijo, ki se je zlasti v

Parizu že silno razpasla. Skoro polovica odličnega umetniškega sveta, zlasti pa polsvet, vživa kokain, morfin, opium in eter.

Kokain je eden najstrašnejših lahkih strupov. Uničuje živčni sistem, uprta pača srce, paralizira mišice in zastruplja organizem. Ljubitelji kokaina seveda s tem ne računajo. Lahko se reče, da je oni, ki je enkrat ali dvakrat okusil kokain, skoro obsojen, da postane kokainoman; s tem pa je tudi samega sebe obsodil na smrt.

Kakainoman brez kokaina je najnevarnejše bitje na svetu. Zato je kokainomane tudi silno težko zdraviti. Kokain in njemu podobna sredstva postajajo v pravem pomenu besede nevarnost za človeštvo.

Vprašanje je, ali je problem kokaina mogoče rešiti z zakoni in zapori. Kljub vsem strogim zakonom se namreč zavzivanje kokaina v Franciji ni skoro nič zmanjšalo. Edina rešitev bi bila: ustavitev proizvodnje kokaina, ali pa prodaja samo pod državno kontrolo.

Moški in ženska v ljubezni

Moški se včasih naveliča ljubezni. Ženska samo ljubimec.

Samo moški so indiskretni. Ženske se le — spovedujejo.

Zaljubljen moški je čisto smešen. Zaljubljena ženska nikdar.

Ženske imajo rade, da so moški bolj spoštljivi v besedah, kakor — v dejanju.

Moški ve, da ga ženska, ki se mu je vdala, ljubi. Ženska nima nikdar gotovosti.

Ženska se spominja nekdanje ljubezni s hrepenenjem. Moški z domišljavim ponosom.

Ženske, ki rade govore o svoji kreposti, so podobne onim vojnim junakom, ki so bili vedno v zaledju, nikdar na fronti.

Za bisere in ljubimce se zanimajo vse ženske. Tudi če niso njihovi.

Najlepši botanični vrt eksotičnih rastlin se nahaja v Afriki, v onem delu Konga, ki pripada Belgiji. Botanični vrt tropičnih rastlin je na samem ekvatorju in izgleda kakor kak francoski park. Osnovna je bil pred 25 leti.

Najugodnejši čas za operiranje. Kirurg Huntington iz Bostona pravi, da je uspeh ugodnega izida operacije odvisen tudi od vremena. Priporoča zdravnikom, naj se pri operiranju ozirajo na atmosferske prilike. Kot najugodnejše vreme smatra 18 stopinj pod ničlo.

Boljševiški denar s carjevo glavo. Ruski trgovci pripovedujejo, da so boljševiki pričeli kovati srebrni denar po 10 tisoč rubljev s carjevo glavo. Denar bo služil samo za izplačevanje seljakov, ki nočejo več sprejemati papirnatih bankovcev. Na novem denarju bodo kmalu zopet lahko videli sliko svojega carja, za katerim menda še vedno žalujejo.

Kadar potuje kralj. Popolnoma razumljivo je, da angleški kralj ni priljubljen na Irskem. Vendar ga vse to ni čisto nič oviralo, da se ne bi udeležil otvoritve irskega parlamenta. Kralj je odšel najprej v Belfast. Angleški meščani so hoteli ob tej priliki za vsako ceno »krasti« mesto. Potrebovali so za to 10.000 funtov šterlingov, zbrali so pa komaj en tisoč 400 funtov šterlingov. »Daily Herald« javlja, da je bilo o priliki prihoda kralja v Belfast angažiranih 3000 detektivov in okoli 11.000 vojakov. Vsekakor znak, kako »silno« je kralj priljubljen na Irskem.

lico, s poznavalskimi pogledi občuduje skico za Vnebohod, — zamenjani palci in mezinici so že davno popravljeni in premeščeni na svoja mesta, — in na to reče:

»Veste, gospod Golobivec, kaj bi vam prišlo? Za nekaj časa morate v Italijo! Potem ste na konju, s svojim talentom!« Ko je osumljeni Tine potrdil to mnenje in dodal, da nima potrebnega drobiža s posebnim ozirom na valuto, mu reče gospodar neskončno jovialno: »Kar se pa valute tiče, jo oskrbim že jaz, saj sem že dolgo hotel kaj storiti za umetnost!« Mladi slikar je mislil, da sanja. Toda Babnik je mislil krvavo resno. Dal je svojo rodoljubno častno besedo. Tine je zamolčal pogoj, ki ga je Babnik stavil. Tine je molčal o njem, dokler se ni cela reč razvedela sama po mestu, nakrat, ko sta se Babnik in njegova žena sodnijsko ločila.

Tako le je bilo: V Golobivčevi čumnati je kučegazda in bodoči mecen Babnik izjavil, da bi moral pravzaprav on sam, Babnik, v Italijo. Vsem ljudem je že pripovedoval o tem. Sedaj ga pa njegov zdravnik naenkrat pošilja v Karlove vane na Češko. Ta preneti dohtar je izjavil, da mora Babnik tja gor, ker ima srce s toliško zalito in je sicer nevarnost, da ga prarano ponese k Sv. Križu. Karlove Vary da so zadnja nada... Gospod Bab-

nik pa goji še marsikatero drugo nado, in zato se poda sedaj brezpogojno v Karlove Vary, mesto v deželo markaronov in pomaranč. Toda strah ga je, da ga njegova družina ne bo vlekla, zlasti pa da prikrije svoj novi položaj pred pobratimom Tribučen. K temu pride še veliki umetniški interes Babnikov za sposobnost Golobivčevega Tinčka. Zato naj Tine sam potuje po Italiji mesto Babnika. Novopečeni mecen si je omislil debel sveženj italijanskih razglednic ter jih že v naprej popisal s pomočjo Baderjevega kačipota s kratkimi šaljivimi opombami ali pa samo s »prijeteljskimi pozdravi« in svojim podpisom. Gospod Tine naj te razglednice v Italiji še nekoliko spopolni, podpiše in pošlje domov, pivskemu omizju, sorodnikom in poslovnim znancem Babnikovim. Ta pogoj je bil edini in Golobivec je veličkodušno Babnikovo ponudbo sprejel vriskajočega srca. Nikdo mu tega ne more zameriti. Zadeva z razglednicami pa tudi ni bogve kaj hudega.

Potovanje je bilo določeno na nedeljo Laetare. V soboto se je gospod Babnik, ki je o svoji mecenjski veličkodušnosti informiral tudi vse svoje znance, zopet pojavil pri slikarju v podstrešni čumnati. Prinesel je varovancu vse potrebne potne dokumente in vozni listek orientekspresa, ter dostavil kislega obraza: »Denar ima va-

moja žena, — ki potuje z Vami.« — To to je bilo prvič, da je slikar slisal o spremstvu —

»No, veselila se je pač na to potovanje in sedaj noče odstopiti! Tu ne morem nič opraviti. Toda, velja, gorialo akademski slikar: »Kar te ne peče, ne pihaj! Vsak svojo spalnico! Zvestoba za zvestobo!« —

V nedeljo zvečer je bil odhod. Babnikovo in Golobivčovo omizje, obe sta se zbrali na kolodvoru skoraj polnoštevilo, da se poslovita od Babnika, ki je prišel s soprogo in varovancem. Potniki so izgledali izborni. Pobratim Tribuč je Babniku ponudil skozi okno še liter evička v vagon, potem je lokomotiva zaživela. Predno je potegnula, je Babnik, do ušes zavil, izstopil na drugi strani vlaka ter jo mahnil po desni strani proge proti Dunajski cesti, tam se vsedel na naročni avto in jo pobrisal v njem proti Domžalam in potem dalje na sever, kakor da hoče v avtomobilu v Karlove Vary, radi otočnega srca.

Golobivčev Tine je bil v devetih nebesih. Z vsakim kilometrom vožnje je postal zgovornejši in zabavnejši. Z mecenovo gospo se je pa tudi ugodno razgovarjal. Pravzaprav je še zelo zabavna, — okrogla temnolaska, tako okrog tridesetih let...

Drugo predpoldne sta bila že v Benetkah. Dogovorila sta se, da se vti-

šeta v knjigo za tujce kot Golobivčev Tine, pittore, con sorella, s sestro. Tako sta tudi storila. Pozneje v Milanu. Na »sinji obali«, v San Remo. Tam je sijala luna nad toplim cvetličnim vzhodom pomladi. Zato sta se iz »Imperiala« preselila v »Regino«. V nepojmljivi raztresenosti je Tine napisal v knjigo za tujce svoje ime z dostavkom »con moglie«, s soprogo. Njegovi dobri sklepi so sinoči skopneli v luninem svitu.

Zadevo z razglednicami sta pa skrbno opravljala. Vsi Babnikovi znanci so prišli na vrsto. Na razglednicah so bili vedno tuji podpisi, kratke šaljive opombe in šaljive risbe, n. pr. debeli gospod Babnik v gondoli, ali v morskem kopeli, ali na oslu, ali v veličkanskem steklenico vina vrh Vezuva, itd. Vsa Slovenija je izvedela za Babnikovo italijansko potovanje z ženo in varovancem. Saj ima gospod obile kupljiske zveze od Rakeka do Murske Sobote.

Babnik sam je med tem časom osedel v zagrebškem zaporu svojih osem tednov. Za tako dolgo so ga našli brezsrčni juristi, ki niso znali pravilno ceniti njegove poslovne spretnosti pri povzdigovanju narodnega gospodarstva, in so v svoji omejenosti smatrali nekatere njegove metode za verižništvo in nedovoljeno dobičkar-

stvo. Pripovedovanje o višji instanci je bila nesramna laž...

Ko je Babnikovo zdravljenje poteklo, se je blizalo svojemu koncu tudi potovanje italijanskega parčka. Babnika je prišla neumna misel, da se mu pelje nasproti do Trsta, ali celo do Benotk, ne da bi mu poprej brzojavil. Pred Trstom ga onadva tudi nista pričakovala. Tako je prišlo, da je Babnik v Benetkah našel v hotelski knjigi za tujce: »Akademski slikar Valentin Golobivec iz Ljubljane, s soprogo.«

Tako je prišlo do tožbe na ločitev zakona.

Danes je Golobivčev Tine srečni mož bivše Babnikove gospe in solastnik njenega ne baš neznanega premoženja. Svoj ateleljo ima v lastni vili. Pelerino nosi iz angleškega sukna, klubuk iz rjavega pliša. Blagajno vodi ona. K fajnmoštru pred oči brhke Tončke Tine ne sme več, in v ono drugo neimenovano oštarijo še celo ne. Pa domača oskrba tudi ni napačna. Tine se jej že pravi in se pričenja rediti.

Ljubča soproga mnogo da na naslov »gospa akademskega slikarja« in tudi hudo zameri, če reče kdo njenemu možu samo »slikar«. Prav ima, saj tudi ne bo nikdar postal slikar, — vkljub potovanju v Italijo. Pač pa je že vložil prošnjo za kavarniško koncesijo.

F. O.

Mlada češka umetnost

O tem predmetu piše znani umetniški kritik Kamil Hofman: Strije slikarji iz Češke, Špala, Hofman, Čapek in Zrzavy, so lasti nastopili obhod po nemških mestih, glasniki mlade zapadnoslovenske umetnosti. Četvorica se je našla v Pragi že pred leti, majhna opozicija, ki si je našla ime „Neodvisni“. Napadali so jih, razumeli jih niso, zato so jih zasmejavali. Oni so se pa končno uveljavili. Tridesetletniki so, in vsi strije so v preprosti in nepriznani svoji mladosti vdolbli globoke vrzeli v ozkozgrajeno tradicijo povprečnega evropskega elektricizma, vsak na svoj način.

Njihova tehnika je dozorela na zapadu. Njih blistvo je zasidrano v iztoku z verovanjem, nagonom, duhom in vsem drugim nezavednim. Če jih hočemo imenovati ekspresioniste, potem ne izražamo samo individualnega, marveč nekaj nacionalnega. Jan Zrzavy n. pr. je med njihovi najbolj krotak. Pozen odgraneč baroka je. Takšna umetnost, kakor da je vračala pri jezuitih. Zelo mnogo erotike, zelo mnogo metafizike. Nagon in iskrenost se plašno prepletata v njih. Življenje, preveč brutalno za občutljive živce bogaboječega sanjarja, se izpreminja v bicarne sonate pofasti in v čudne fantazmagorije. Mesečne osebe se dvigajo v višine. Bledi ljudje balijo z anemičnim smehljajem v svojo življenje. Okrog tistih igra Leonardovski nasmešek. Smrti so sorodni, groza gleda iz oči. Iztek je njihova prošnja, jutrova dežela palm, spiramid, ofing in jasni, soparni noči. Spol se oglasa mistično v takšnih belih nočeh, živalsko, hoteljivo, grešno. Spomin na padec in prokletstvo te trapi, očaločita žitje, pali v hektični maršeli. Duša, grešna, trudna in lepa. Iste svetosti, čistosti in odrešenja. Barve magično bleste, nerealno rastejo drevesa, vse, kar je stvarinsko, gleda s teh slik kakor začarano od duhov. Takšen je Zrzavy „Ljubavi par“, njegova „Diana“, „Dama v kopreni“, „Usmiljeni Samaritan“ itd.

Tako Hofman. Mi se pri tem opisu spominjamo obeh Kraljev, Pilona, Travnika in več drugih. Spominjamo se tudi, da so bili češki mladi nezamisljivi, napadani, zasmejavani, in da so se vsejedno uveljavili; pa tudi, da so tridesetletni, sedaj, ko so se uveljavili, in da je njih tehnika šolana na zapadu. Škoda, da nam Hofman ne pove, ali so tudi Čehi (umetniki, kritiki in — publika), morali skozi navsikični ogenj naltolcevanja, obkrožanja in osebne mržnje, zabijane s političnim strankarstvom, ki nima nikakršnega stika ne z muziko, ne s slikarstvom, ne z ostalo umetnostjo, vključno s „ideji“, ki jo naj izraža umetnina ali ki jej služi umetnik ali struja.

Društvo hrvatskih književnikov

Zagreb, 7. julija.

Svoje prostore ima v Gmndličevi ulici zredi mesta. Stopi v prvo nadstropje hiše št. 7. Tam najde salonski opremljeno društveno zborovalnico, čitalnico in poslovalnico.

Društvo je doslej izdalo kakih 50 zvezkov „Savremenih hrvatskih piscev“. Kar ni razprodano, to ti pokaže društveni poslovalnica v poslovalnici, ki je obenem skladišče knjig. V kratkem ti bo mogel pokazati nov „Savremeni“, društveni organ, ki po daljšem prestanku sedaj zopet izide, luksurizno opremljen. Bolni se, da bo prelep — prevelika lepota rada naglo vene.

Čitalnica je ves dan odprta. Tu najdeš politične novine in revije. Redkokdaj je prazna. Društveni upravitelj g. Sepča, učitelj, ki ga je pa vlada dodelila društvu, ti jo znal več povedati o društvu.

Toda danes nima časa za razgovor; zakaj pripravlja vse potrebno za letno glavno skupščino, ki je ob 6. uri zvečer.

Predseduje skupščini g. dr. Branimir Livadić, profesor in književnik, eden izmed onih, ki so pred več ko 20 leti v boju s tradicijami utirali pot „svobodi literarnega ustvarjanja“. Tu pri vrtih sedi mladi Bubić, ki se je takrat morda komaj narodil in poleg njega prof. Donadić, ki je doživel (če se ne motim) pred kratkim tudi v Ljubljani svojo oceno. Sredino pa zavzame sin romanske kulture, renesančni Milan Begović, čigar „Gospa Walewska“ je svoj čas stopala pred Napoleona i na ljubljanski pozornici. Na eni strani dvorane sedi dr. Andrić, ki je letos „padel“ kot intendant gledališča, na drugi pa stoji prof. Julij Benešić, novi intendant; želim govoriti društvena članica gospa M. Szecepanška, soproga poljskega generalnega konzula (g. Benešić pozna dobro poljsko književnost). Kdo bi jih našteval vse? Kakih 50 književnikov je zbranih. Aktivni politiki Šurina, Erkulj in posebno dr. Lorković dajejo stvari politično lice.

Zadnje mesece je Društvo hrvatskih književnikov razpravljalo s Srpskim književnim Glasnikom v Beogradu, ali bi se dal zagrebski „Savremeni“ tako spopiti s Književnim glasnikom, da bi bil pravzaprav en list, le da bi se isti tekst za Beograd tiskal v cirilici, za Zagreb pa v latinici. Stvar ni uspela. Preumetno je „izveščena“. Naj pišejo Hrvati v Srpski knjiž. glasnik, Srbi pa v Savremeni, pa bo svrha naravnije dosežena. — Seveda zato je treba duše.

Za Srpskim književnim glasnikom stoji konzorcij, za Savremenikom pa le

društvo, ki je v preteklem letu imelo 108.000 kron dohodkov in nekaj čez 1000 kron deficit! To so tudi teški računi.

Kaj bo z avtorskim pravom? Na to tajnikovo poročilo ni moglo dati točnega odgovora, a glede književniških udruženj še Ljubljana in Beograd nista odgovorila.

Društveni predsednik Livadić je zadnji čas postal dramaturg pri gledališču, a podpredsednik Benešić je intendant. V književniških vprašanjih pride društvo lahko v konflikt z vodstvom gledališča. Ali je potemtakem kompatibilno funkcionarstvo v društvu in važno mesto pri gledališču? To je bilo vprašanje, ki je skupščino raztrgalo na dve strani, ki pa se končno ni rešilo.

Iz ozadja je kljub književnemu tonu vseh razprav gledala tudi politična diferenca: zdi se mi, da se je pokazala v rezultatu volitev v odbor. Niso bili voljeni prof. Joso Ivakić, dr. V. Novak in Horvat-Kiš. Ali mar naj Lorković in Srbulj zamajni glasujeta? Dr. Fr. I.

Razstava slikarske šole „Probuda“

V poslopju Tehniške srednje šole v Ljubljani so bila par dni razstavljena dela učencev nove slikarske šole, ki je nastala pod okriljem „Probude“. Razstava je imela v prvi vrsti informativen značaj, t. j. hotela je pokazati, v kakšni smeri t. i. namerava „Probuda“ nastopiti na polju umetniške vzgoje. Ni torej bilo mogoče pričakovati čudežev — saj stoji ta šola šele v začetku svojega delovanja. Kar se pa je doseglo v teku dveh mesecev, to nas je presenetilo.

Razstavljene študije pričajo o splošni sposobnosti vpisanih posetnikov šole in upati smemo, da se bo marsikateri izmed teh dijakov (in dijakinj) povzpeli preko povprečnosti. Seve obiskovalca take šole razstave ne zanimajo samo razstavljala, in njihovi začetni umotvorci, ampak tudi metoda, po kateri se je podučevalo. Pazljivi motrilci ne bo videli v slikah samo delo učenca, ampak tudi učitelja. Sodba se mora v tem slučaju glasiti samo ugodno. Iz risb se da posneti, da se je gospod Strle z vso požrtvovalnostjo lotil dela in da je znal naravnostnejše obiskovalce šole potisniti v enotni tir. Morda bi se dalo ugovarjati, da je enotnost razstavljenih del prevetila, češ individualnost dijakov se je premalo vpoštevala. No, to je stvar razvoja. Močna osebnost učitelja bo vedno povlekla učence za seboj. Glavno je pač to, da se dijaki naučijo pravilno gledati in pravilno risati. In ta prvi poskus nas je popolnoma prepričal, da se bo to zgodilo. „Probudi“ je le častitati, da si je pridobila tako delavno in sposobno moč kakor je g. akad. slikar Strle.

G. Maksim Gaspari je razstavil ornamentalna dela, v narodnem slogu, kompoziciji istih učencev. S tem je prebil formalno led na tem polju.

„Narodni ornamenti“, od mnogih oboževan, od mnogih drugih zaničevan, od malokaterega razumljiv, se je dosedaj skrivaj kakor planinska cvetka po skritih vasičah. Ustavljalo ga je veliko število po imenu neznanih umetnikov in umetnic, a priznanje je našel le v najokrežnem krogu. Kakor je kmečko dekle, priseljen v mesto, zamenjalo svoje ljubko nočo z neokusno predmestno, tako je tudi poznabilo na svojo umetnost. Peča s svojimi prelepimi motivi, v katere je bila uvezena vsa poetična duša nepokvarjenega dekleta, je izginila in deklelo je izločilo v odtis „kraljevi“ tvorniški robe, izdelan z brezčutnimi stroji pod vodstvom oseba s pokvarjenim okusom. Tu proizžanost, posledica industrializiranega mestnega življenja, tam poezija, bujna in cvetoča. Večkrat sem se vprašal: ali mora značiti industrija res pogin vsega, kar je lepo? Ali mora res vse, kar je s strojem v zvezi, biti brez duše? Saj stroj ne dela sam. Saj ga vodi človek in človek bi mu vendar moral znati vdahniti to, kar hoče od njega imeti.

Gotovo je stroj samo sredstvo. Ni toliko stroj vzrok propadanju splošnega smisla za ornamentalno, kakor materialistična doba v kateri živimo. Toda ni še vse zgubljeno. Če dejstvo samo, da je vstala poleg sliknih društev izven Slovenije pri nas „Probuda“, ki hoče zopet oživiti smisel za propadajočo narodno ornamentalno, je tolažitljivo.

Gojitev narodne ornamentike si za mislija „Probuda“ z delom v zvezi z obrtniki in industrijalci, razen tega pa se hoče vzgajati v učencev šole propagiranje in sodelavce v tem smislu. G. Gaspari je vsled svojega dosedanjega delovanja pač kakor vsvarjen za poučevanje v tem predmetu. Razstavljena dela so dela učencev, ki se seveda še niso mogli popolnoma prilagoditi stavljnim nalogam. Tega se pa v dvome sečni dobi tudi ne more zahtevati.

Grafična dela, ki so bila razstavljena, so tudi zbudila mnogo zanimanja. Ker pa je grafična predmet, ki zahteva mnogo časa in truda, je ta oddelek bolj ko drugi imel samo informativen značaj. Hotel je samo pokazati, kaj se namerava. In upamo da se namerava posebno v tej stroki mnogo. Toliko vev, da se pri nas udomači zanimanje za njo med umetniki, tiskarji in med občinstvom.

„Probuda“ naj nadaljuje po začeti poti, pa si bo priborila resničnih in trajnih zaslug za našo narodno prosveto.

Znižanje rudarskih mezd na Angleškem

Trinajsttedenski štrajk angleških rudarjev je bil mezdno gibanje najhujševnejšega angleškega delavskega sloja. O njegovem uspehu vladajo različna mnenja. Medtem ko govori listi, ki stojijo na strani delodajalcev, o doseženi zmagi, se zadovoljuje delavsko časopisje z uspehi štrajka, ki sicer ne odgovarja maksimalnim zahtevam delavstva, vendar mu dajejo možnost živeti enako udobno življenje kakor dolej. Standart of life je torej ohranjen.

O finančnih podrobnostih rudarske mezdne pogodbe je dal angleški ministriški predsednik v parlamentu še sledeče podatke:

V posameznih rudarskih okrajih tvorijo mezde iz leta 1914., povečane z 20 odstotno draginjsko doklado, najmanjše (minimalne) mezde nove mezdne pogodbe. K tem minimalnim mezdam dobijo rudarji še različne doklade, katerih višina se razna po rentabilnosti podjetja. Te doklade se izračunajo na sledeči način: Od surovih prejemkov rudokopa se odštejejo najprej nove minimalne mezde, potem pa ostali izdatki. Preostanek je čisti donos podjetja. Od tega čistega donosa dobijo lastniki rudokopov za obrestovanje stojišče ali napravne glavnece in obližaji 17 funtov od 100 torej 17%. Čisti donos se torej razdeli med delavce in delodajalce v razmerju 83 : 17. Lloyd George je pripomnil k tem izvajanjem, da je delavstvo vsled omenjenega participiranja na čistem donosu posameznih rudokopov opustilo zahtevo po nacionalnem mezdnom fondu „pool-u in predlagal 10 milijonov funtov podpore onim delavcem, ki bi jih znižanje mezd najtežje zadelo.

Novi mezdni pogodbi se pozna, da je delo treznega angleškega razuma in da predstavlja obenem razmerje sil delavstva na eni in vlade ter kapitala na drugi strani. Pogodba jamči najprej delavcu fiksno plačo (višina mezde iz mirnega časa + 20% draginjsko doklado), ki jo prejme redno in v vsakem slučaju. Večja ali manjša dobičkanost podjetja nima na to mezdno nobene neposredne vpliva. Od čistega donosa odpaše 17% lastnikom rudnikov za obrestovanje glavnece in obližaji, torej oni delež, ki jim pripada po lastniškem pravu v vsakem slučaju. Tako jamči pogodba delavcem in delodajalcem one prejemke, ki tvorijo prve pogoje produktivnega dela. V razmerju delitve čistega donosa (83:17), najdemo jasno izraženo moč delavstva in delodajalcev. Če lahko smatramo odmero mezde in obresti kot vprašanje razuma, je delitev čistega donosa vprašanje moči, v katerem zavzema delodajalec s pomočjo vlade sorazmerno močnejšo pozicijo. Poleg te pozicije pa je delodajalec dosegel, da se opusti predlog delavstva po nacionalnem mezdnom fondu in si ohrani v svojem podjetju svobodo inicijative, izpolnjevanja obrata in konkurenco prodaje. S pogodbo si je delodajalec zajamčil produkcijsko premijo, delavce pa — mogoče nehote — mezdno premijo, ki jo dajejo tehnično boljše opremljeni obrati.

Zahteva delavstva po enotni mezdni za isto delo v istem času v celi državi je torej padla. Novi sistem traja po pogodbi 15 mesecev. Težko je reči, v koliko bo zadovoljili delavce in delodajalce. Če sedaj kaže nekatere slabe strani. Najprej se izdatki za življenje nke izpremenili avtomatično v celi državi v enakem razmerju napram l. 1914. Večje difference v življenjskih izdatkih kažejo industrijsko manj razviti kraji napram onim, kjer je vojna potreba zgradila velike industrije. Zgoraj omenjena mezdna premija, ki jo bodo dali tehnično boljše opremljeni obrati, bo privlačila boljše delavke moči v novejša in dobičkanostnejša podjetja, kjer so obenem izdatki za življenje manjši. Tak proces bi mogel razdeliti delavske mase in slabše situiranemu delu dati v politiki radikalnejšo smer.

Z novo rudarsko mezdno pogodbo je v angleški obrti končano znižanje mezd. Delavci v tekstilni industriji in v ladjedelnicah so se morali po trdovratnih bojih udati. Strojne industrije se dolgo časa ne bodo mogle braniti, sicer bi vlada dovolila izprte delavstva. Kovinski delavci, za rudarji največja grupa, so pripravljani po končanem rudarskem štrajku znatno popustiti.

Tako prehaja Anglija iz vojnega gospodarstva v mirovni sistem in angleška javnost je zadovoljna s politiko koalicijskega kabineta, ki je provzročila znižanje cen življenjskih potrebščin obenem pa odpravila zastoj angleških fabrikatov na svetovnem trgu, ne da bi pri tem morala utrpeti angleško delavno ljudstvo znatnejše izgube.

Obnova naših železnic

Prometni minister je izdelal načrt, kako naj se uporabi notranje investicije posejlo v znesku 500 milijonov dinarjev. Denar se bo uporabljal v glavnem za oživiljenje prometa, in sicer za obnovo obstoječih železniških prog, med temi obnovljenje glavne proge Zagreb-Beograd-Caribrod in Gvozdica, za trazi-

nje novih in dovršenje začetih prog, za spajanje in popravila pristanišč ter za potrebe centralne prometne uprave.

Obnova obstoječih prog: Vzpostavljena prometna Zagreb-Beograd brez menjaja smeri pri postaji Indijci 4 milijone din.; nabava pragov in drugega stavbnega materiala 33 milijonov din.; osnovanje tvornice za brikatne v dveh osnovnih centrih 20 milijonov din.; dovršenje centralnega skladišča v Batanjici 4 milijone din.; prevoz železniških tračnic iz Tivta 1 milijon 600 tisoč din.; nabava materiala za bosensko železnico 1 milijon 670.000 din.; izdelava lokomotiv in vagonov 34 milijonov din.; železniške vodne naprave v Novski, Vinkovcih, Somboru, Indijci in Veliki Kikindi 3 milijone din.; nabava lokomotiv in vagonov za ozkotirno železnico 15 milijonov din.; povečanje delavnice za ozki in normalni tir v Zagrebu, Bečkerku, Nisu in Sarajevu 12 milijonov din.; nova železniška delavnica v Ljubljani 5 milijonov din.; zidanje stanovanjskih hiš pri oblastnih direkcijah 4.780.000 din.; zgradba za inspektorat v Ljubljani 1 milijon din.; potrebe beogradske in zagrebške postaje, da se vsled prenapolnjenosti ne bo oviral promet na glavni prog med Beogradom in Ljubljano 12 milijonov din.; razširjenje kurilničnih instalacij 5 milijonov din. in direktni spoji glavnih prog na križiščih 40 milijonov dinarjev.

Trasiranje novih in dovršenje započetih prog: trasiranje novih prog 3.800.000 din.; dovršenje proge Niš-Knjaževac 28 milijonov din.; dovršenje proge Gornji Milanovac-Ugrinovci 9 milijonov din.; gradnja proge Užice-Vardiste 15 milijonov din.; instalacije za eliminiranje zobčastih tirov in zgradba tunela skozi Ivanbrdo 2.500.000 din.; gradnja proge Gaspic-Knin 15 milijonov din.; gradnja proge Bosanska Krupa-Bihac-Zrmanja 30 milijonov din.; gradnja proge Titel-Orlovat 10 milijonov din.; poprava proge Subotica-Senta-Čoka-Karlovci-Kikinda 6 milijonov din.; dovršenje poprav proge Rača-Ugljenik 2 milijona din.; proge s tirov 0,76 Paraćin-Stalač 5 milijonov din.; gradnja proge Topčider-Mala Krupa-Požarevac 25 milijonov din.; nova železnica konstrukcija preko Drine pri Medjedju v Bosni 4 miliona din.; gradnja proge Ormož-Ljutomer-Murska Sobota 10 milijonov dinarjev.

Potrebe centralne prometne uprave: Uradniška kolonija za prometno ministarstvo in direkcije v Beogradu 5 milijonov din. in zgradbe za ministarstvo, generalno direkcijo in direkcije za gradnjo 15 milijonov dinarjev.

Vsega se bo torej uporabilo za zboljšanje prometa 455 milijonov dinarjev. Ostanek posejila se bo uporabil za gradnjo in popravilo državnih cest.

Ljubljanski trg

Mesa vseh vrst je v izobilju. Telečje meso se razprodaja po 20 in 24 K kg. Na stojnicah Smoljan in Predovič se razprodaja telečje meso enake kvalitete po 18 K kg. Vseled direktnega nakupovanja italijanskih firm po kranjskih živinskih semnih, so cene po Kranjski le znatno padle. Dobri volji se plačujejo po 21 do 23 K kg žive teže. Cena prašičem se skozi celo leto le malo premika.

Določila so se maksimalne cene za sado in zelenjavo, večinoma importirano iz Italije. Breskve 22 K, marelice 22 K, hruške 16 K, jabolka 12 K, češnje 12 K, grah v stroču 8 K, fižol v stroču 10 K, čebula 6 K.

Maksimalne cene se bodo določale sporedno s sezonskimi spremembami. Ker povzroča italijanski uvoz vsled kurza lire naravnost anarhijo v cenah na domačem trgu in izredno otežkočuje kontrolo cen, je nujno potrebno, da se ta uvoz omeji do zboljane valute, ker je to blago večinoma luksuzno blago in se nadomesti nekaj tednov pozneje s domačim blagom.

Kmečki trg je zelo dobro založen. Krompir novi 3 do 4 K, stari 2 K, pesa rdeča 50 v komad, kolerabe 6 K, grah v stroču 7 K kg, grah sladki 10 K kg, čebula nova 5 K, fižol v stroču 10 K kg. Jajo na trgu zelo primanjkuje; plačujejo se 2 K do 2,40 K komad.

Glede mleka vlada prejšnja miselnost. Stranke prinašajo neprestano skisano mleko v preiskavo, vsled nepravilnega ravnanja z mlekom od strani prodajalcev. Žita so proti vsemu pričakovanju zopet poskočila v cen, posebno oves se je podražil v par tednih skoro za 100 %. Danes stane oves loco Ljubljana 7,90 K kg; tudi koruza je skočila, kg loco Ljubljana 5,80 K kg. Moka štev. 0 stane kg 17,50 K.

Mariborsko sejmsko poročilo. Na avinjski semenj, ki se je vršil 8 t. m., je bilo pripeljanih 185 prelišev in 3 kaze. Cene so bile sledeče: plemeniti prašiči kg žive teže 20—24, polpitani za klanje 20—24, 8 do 8 tednov stari prašiči 180—200, 8 do 8 tednov stari 300—400, pol leta stari 700—1000 K. Kupčija je bila jako živahna in so bili mladi prašiči skoro vsi prodani.

Z žitnega trga v Somboru poročajo: Stanje setev se znatno popravila. Žetvijo se je pričelo, a jednem je tudi že izmlačen in ovelan. Cena pšenice je 1040—1050 kron. Oves ni, za koruzo je mnogo povpraševanja. Cena koruzi je 440—450

kron. Moka je v neznačilni količini in v mlinih. Če bo vreme ugodno, bo v osma dneva že nova pšenica v mlinih. Moka se je splošno znatno podražila, ker so zalogo majhno, konzum pa zahteva velike količine. Toba je zadnje dni napravila mnogo škoda na žitu in koruzi.

Letina v Dalmaciji. Iz Splita poročajo, da je zadnje deževno vreme zelo oviralo žetev. Vseled dežja in vetra je žito ponekod poleglo in je mnogo zrnja odpadlo. Navzile temu pa bo letinja žetev obilnejša kakor je bila lanska. Trta kaže letos v Dalmaciji zelo dobro.

Posejlo Zedinjenih držav Portugalski. Po poročilih inozemskih listov se Zedinjene države dovolile Portugalski kredit v znesku 50 milijonov dolarjev. Kredit se bo uporabljal za nakupa v Zedinjenih državah.

Deficit bankrotne francoske velebanke Société Centrale des Banques de Province znaša po vseh listov preko 140 milijonov frankov in ne samo 53 milijonov, kakor se je prvotno poročalo.

Poljsko prisilno posejlo. Višji finančni svet v Varšavi je sklenil pred nekaj dnevi definitivno emisijo prisilnega posejla.

Pariški trgovski krogi proti novi ameriški carinski tarifi. Trgovinska zbornica v Parizu se v svojem poročilu izraža proti novi ameriški zaščitno-carinski tarifi, po kateri se zvišajo izvozne carine v gotovih slučajih za 800 %. Poročilo slasti protestira proti pravici kontrole, ki jo imajo ameriški uradniki celo v inozemstvu. Trgovinska zbornica zahteva od francoske vlade, da se tojda Zedinjenim državam izjavo, da se podjam uradnikom ne dopusti vpogled v knjige in papirje francoskih trgovcev.

Pogajanja med Stinesom-Rothschildom-Guttmanom. Kako poročajo listi, so se vršila te dni v Karlovi varih (CSR) pogajanja med nemškimi veleindustrijalci pogajanja na eni strani, ter Rothschildom in Guttmanom s Dunaja na drugi strani. Kako se domneva, je šlo za nedeležbo Stinesovega koncerna pri železarskem podjetju v Vitkovcih (CSR), katerega predsednik je Rothschild.

Znižanje mezd v Rothschild. Radi znižanja mezd v treh bombaznih predilnicah in izdelovalnicah živalne niti v Lille je stopilo delavstvo v stavko.

Znižanje cene konfekcije v Angliji. Pod pritiskom razmer so v zadnjem času padle cene konfekcije v Angliji za 33 — 75% v trgovini na debelo. V trgovini na drobno se znižanje cen še ne pozna zelo, ker imajo mali trgovci ko mnogo starih drago nakupljenih zalog, ki jih razpečavajo z izgubo, zato si pa opomorejo z novim blagom, katerega cene držijo v višini znižanih cen starega blaga.

K gospodarski krizi v Zedinjenih državah. Izvoz Zedinjenih držav je znašal maja 208 milijonov dolarjev proti 250 milijonov v aprilu. Maja lanskega leta je znašal uvoz 431, a izvoz 390 milijonov dolarjev. Ameriški delegat pri kongresu mednarodne trgovinske zbornice Bedford je izjavil, da je sedanja kriza najtežja v zadnjih 50 letih. Vazne industrije poživajo. Pomagati mora samo povratek k miru in popolno mednarodno pomirjenje.

Millionske insolvence. Pasiva tvrdke Springer & Co., trgovina s papirjem in papirnatim blagom na Dunaju, o kateri se je otvoril l. t. m. poravnalni zastopek, znašajo 4½ miliona a. kron. — O madžarski blagovni, bančni in trgovinski družbi v Budimpešti se je istotako otvorilo prisilno poravnalno postopanje. Pasiva znašajo okrog 28½ miliona madžarskih in 1 milijon avstrijskih kron.

Budimpeški pogajanja o ponarejenih bankovcih. Pogajanja, ki jih je imel ravnaniti dunajske devizne centralne Stankovits z budimpeštanskim finančnim ministrom glede napačno žigosanih madžarskih tisočakov, ki so krožili v Avstriji, niso dovedla do uspeha. Stankovits stoji na stališču, da je Madžarska odgovorna za to, da se napačno žigosani bankovci komaj razlikujejo od pravih. Kako poročajo, se bodo pogajanja še nadaljevala, vendar ni upati na uspeh, ker madžarski finančni minister Hege-das trdovratno vztraja na stališču, da so ti bankovci pod nobenim pogojem ne smejo zamenjati. S tem bo Avstrija zelo oškodovana, ker ima veličansko množico teh bankovcev.

Povišanje cen cimenta v Nemčiji. Nemška podjetja cimenta povišajo ceno za 60 mark pri 10.000 kg cimenta.

Povišanje sladkorih cen v Poljski. Po vseh iz Berlina se je povišalo v Poljski cene belega sladkorja od 6500 na 8000, a rumenega sladkorja od 5720 na 7000 poljskih mark.

Romunsko-poljska trgovinska pogodba. Iz Varšave se poroča, da je bila romunsko-poljska trgovinska pogodba podpisana l. t. m. v Bukarešti. Pogodba sloni na principu obojestranske največje pogodnosti in na najširji svobodi tranzita. Poljski se poleg tega priznava pravo, da si nabavi v pristaniščih Braila in Galac po 6000 m² zemljo za vzpostavitev prostega carinskega ozemlja.

Podražene bakrene cevi v Nemčiji. Zvoza proizvajalcev bakrenih cevi v Kölnu je povišala s l. t. m. ceno za 100 kg za 160 mark t. j. na 2929 mark.

Pogajanja o odstopitvi nemškega labeškega brodevja. Češki listi poročajo, da se vrše med 20. in 30. t. m. v Dresdenu češko-nemška pogajanja o odstopitvi nemškega labeškega brodevja.

Vstavitev izplačil v Italiji. Milanška ekspozitna in importna trdnja Frank, Caro & Co. je vstavila izplačila. Pasiva znašajo 2,6 miliona lta.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2

250 58

Podružnice v Splitu, Celoveu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptuju in Brežicah.

Delniška glavica

K 50.000.000.—

Rezerve okrog K 45.000.000.—

Se priporoča za vse v njeno stroko spadajoče posle.

Prodaja srečke razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje

vsakovrstne kredite.

Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509.

Brzjavni naslov: Banka Ljubljana.

Telefon št. 261 in 413.

Christofov učni zavod za stenografijo in strojeplisje v Ljubljani

vpljuje vsak dan na Domobranski cesti 7. — Vplajina 5 din., mesečna
solnina 35 din. — Začetek šol. leta 3. oktobra t. l. ob 8. uri zjutraj.

1007 2-1

Sklicujte se pri svojih naročilih na oglase v „Jutru“!

Išče se prazno

1108

tvorniško poslopje

v premetnem kraju Jugoslavije blizu električne sile. Ponudbe na Rf. Bauer, Ljubljana, Mestni trg št. 8.

COSULICH-LINE

(prej Austro-Amerikana)

TRST-AMERIKA

prevaža potnike v New-York redno trikrat, v južno Ameriko po enkrat mesečno. — Pogajala in prodaja vozniških listkov

Simon Kmetec, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 28.

Odplov poštne parnika „Argentina“ 3. julija 1921.

brzoparnika „President Wilson“ 2. avgusta 1921.

714 37-18

Naročajte

Ljubljanski Zvon

letnik 1921.

Ljubljanski Zvon je najstarejši in najboljši slovenski leposlovni mesečnik. Novi letnik prinaša celo vrsto po-vesti in člankov, ki bodo zanimali vsakogar. Izšel je popolnoma novi opremi.

306 81

Celoletna naročnina znaša 180 K, polletna 90 K, četrt-letna 45 K. Izhaja vsak mesec.

Upravništvo Ljubljanskega Zvona
Ljubljana, Sodna ulica 6.

Telef. 344

Carinsko posredništvo

Telef. 344

F. & A. Uher

MARIBOR, Slovenska ulica 8

se priporoča za izvrševanje vseh ca-rinskih poslov. Cene zmerne. Točna in kulantna postrežba.

1070 5-2

Medić, Rakovec & Zankl

prej
A. Zankl
sinovi.

Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana.

D. z o. z.

Skladišče: Novisad.

Brzjavni: Meraki, Ljubljana.

Telefon: 64.

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljate, mavec (Gips), mastenec (Feder-weiß), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klotj, ple-skarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

687 40

„MERAKL“. Lak za pode. „MERAKL“. Linoleum lak za pode.

„MERAKL“. Emajlni lak. „MERAKL“. Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Postena pridna oseba išče službo kot

hišnica.

Več se izve Gospodarskega cista 18/I., vrata 64.

1107

Polirja (poslovodjo),

prvovrstno moč, z večletno prakso v vrhu talnih stavbar in železobetonskih del. Za-greb takoj Jugoslav. gradjevno pod-uzetništvo, d. d., Zagreb, Jurišićeva ulica 14.

1091

Išče se mesečna soba s posebnim vhom, eventualno s ohrabo ali pa manjše stanovanje s oparo ali brez opare proti zelo dobri najemini. — Ponudbe na poštni predal št. 58.

1096 8

Velika zaloga: dvokolesa, otroški rani stroji, pnevmatika in vsakovrstni deli F. Batfel, Ljubljana, Stari trg 28. Sprejmejo se v popolno popravilo, za omaj-liranje s ognjem in ponikljanje: dvokolesa, otroški ozidki, živalni in razni stroji in deli. Mehanična delavnica, Karlovska cesta 4.

946 10-6

Nekaj mebliranih sob

če mogoče s posebnim vhom, v Ljubljani, išče za stalno neta družba svojim nameščencem.

Ponudbe se prosijo pod „Stalne in do-bro“ na An. zavod Drago Beseljak & drug, Ljubljana, Sodna ulica 5.

1093

Polnugumijasti obroči: za tovarne

Pnevmatiko za tovarne in avtomobile

Kolesa

Avtomobili najceneje

585 15

J. GOREC, Ljubljana

Gospodarskega cista 14.

1098 Proda se nov okovan 2-3

težak voz,

ki nosi 4000 do 5000 kg, pri Kajetanu v LjUJI.

Nemeblirano sobo

v mestu išče mlad trgovec. Naslov poré uprava „Jutra“.

1082 3-8

Proda se dvonadstropna hiša

prilagodna tudi za kako podjetje. Poleg hiše je sadni in zelenjadni vrt ter večja delavnica. Hiša stoji ob vodi ter je okrog 20 km oddaljena od Ljubljane.

1085 2-1

Naslov v upravnistvu „Jutra“.

Cigaretni papir,

Ollschau, Abadie, Altess, Ottomann, Os-mann, Club, Ombor in stročnice nudi tvrdka Osvald Dobso, Ljubljana, Sv. Jakobu trg št. 9.

1102 3-2

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinjših nudi vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar v Stobu

pošta in želez, postaja Domžale pri Ljubljani.

V popravila prevzema tudi vsa tozadevna dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema v naročila in moder-niziranje tvrtika Kovačević i Tršan v Prešernovi ulici št. 5, kjer se sprejema

1021 v sredo in v soboto. 52 4

Najnovejšo sredstvo za vzgojo las je

„LASOL“

ki je najboljšo sredstvo za umivanje las, vporablja se dame, gospode in otroke.

Zahtevajte ga po vseh lekarnah, drogerijah in brivnicah!

Dobiva se samo na debelo pri:

I. Jugoslovanskem laboratoriju

1057 „LASOL“ 3-3

Ljubljana, Rimska cesta 21.

Tesarje

sprejme IVAN ZAKOTNIK, mestni te-sarjevi mojster, parna žaga, LJUBLJANA, Dunajska cesta 48.

1086 4

Moško športno perilo, dokolenke, nahrbtniki, čepice itd.

900 34

C. J. HAMANN

Mestni trg 8.

Dr. KAROL LAZNIK

si usoja naznaniti, da

1109

je otvoril odvetniško pisarno v CELJU, Prešernova ulica št. 3.

Smrekovo lubje

kupuje na vagone fabrika kož

1090 5-8

Krstinić i drug, Daruvar, Slavonija.

Poljite ponudbe!

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južno železnice. Brzovozni in tovarni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje poštne. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabini za poštne.

Brzjavni: Ranzinger. 784 52 Interurban telefon 60.

Naročajte in širite sledeče

leposlovne knjige:

D. Fajgelj: Tik za fronto. Broš. 86 K, vez. 45 K, poština K 2-80.
A. Novačan: Veleja. Broš. 28 K, vez. 36 K, poština 2 K.
Anatole France-Debeljak: Pingvinski otok. Roman. Cena, broš. 42 K, po pošti pripor. 2 K 40 v več.
Dostojevski-Levstik: Besi. Roman v IV. delih. Broš. 42 K, vez. 54 K, po pošti broš. K 8— več, vez. K 30— več.
Goncourt-Pastuškin: Dekle Eliza. Roman. Broš. 15 K, vez. 21 K, po pošti broš. K 2— več, vez. K 2-50 več.
Cervantes-Sorli: Tri novele. Broš. 10 K, vez. 16 K, po pošti broš. K 2— več, vez. K 2-50 več.
Shakespeare-Zupančič: Sen kresne noči. Broš. 22 K, vez. 28 K, po pošti broš. K 2— več, vez. K 2-50 več.
Macbeth. Broš. 22 K, vez. 40 K, poština 2 K.
Ante Debeljak: Solnce in senca. Broš. 10 K, vez. 15 K, po pošti broš. K 2— več, vez. K 2-50 več.
Stritarjeva antologija. Uredil dr. Iv. Prijatelj. Broš. 18 K, vez. K 26—, po pošti broš. 3-40 več, vez. K 4— več.
Josipa Jurčiča zbrani spisi. Druga izdaja. Uredil dr. Ivan Prijatelj, I. zvez. broš. 22 K, po pošti 5 K več, II. zvez. broš. 22 K, po pošti 4 K 60 v več.
Knjige se naročajo pri založništvu: Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

66 62

Sveže telečje meso za pečenko po 18 kron za kilogram

se prodaja vsak dan dopoldne na Predovičevi in Smoljanovi stojnici v šolskem drevoredu, po-poldne pa v skladišču na Mesarski cesti št. 4 pri mestni klavnici.

1089 3

Pozor, turisti!

Tovarna konserv, salam in klobas

R. ANDRETTO, Ljubljana - Vič

naznanja, da zopet izdeluje že v predvojnem času priljubljene

konserve kranjskih klobas z zeljem

kakor tudi vse druge vrste mesnatih konserv in oferira po najnižjih dnevnih cenah svoje prvovrstne izdelke, kakor: naj-finejšo salame (ogrske), krakovske, šunkarice, po-latne salame, brunšviške itd.

1084 3-3

Pošiljatve po pošti in železnici dnevno.